

Norsk Folketidsskrift

No. 16.

Dette Blad udkommer hver
Lørdag.

Kristiania den 18 April 1868.

Fierdingaaarlig: fint Papir 48 kr.
simples 30 kr.

3 die Harg.

Innehold:

Jakob Berzelius (med Portræt). — Billeder af Livet i en
svensk Bygd. — Højloen (med Afskildning). — Sels Præstegaard
(med Afskildning). — De sidste Begivenheder. — Christiania. —
Nyheder.

Jakob Berzelius.

Sverigs glimrende Historie er med Rette betragtet som en Skat for vort Broderland. Det Folk, der kan se tilbage paa Fædres store Gjerninger, blir af dem opmuntret til en betydningsfuld Fremtid, da Fortiden har vist, at det ejer gode Kræfter, og disse vil altid kunne blive valgt til nyt Liv, hvis Folket ikke ved daarlig Færd svigter sin Opgave. Derfor kan Sverig fra sine mange store Minder imøde en rig Fremtid. Det er ikke alene Carlers og Gustavers Heltebedrifter med at føre Hærene fra Sejr til Sejr, der træder os imøde med Fortids Glæds, men udenfor Krigersstandens blodige Daad har dette Land ogsaa haft sine aandelige Hælte, stille og alvorlige Granstere, hvis Indsigts og Visdom har hævet det svenske Navn stor Blads i Videnskabens Rige og i fuldt Maal har maattet styrke Troen paa Sverigs Eyne til at kunne tage sin Del af den aandelige Gjerning, hvortil ethvert Folk har faaet Kald i Mennefæhedens store Arbejde. Det er Billedet af en af disse Broderlandets Stormænd, vi idag begynner med at byde vore Læsere, idet vi hader senere at skulle kunne gjøre dem bejendt med flere.

Paa Naturlærens vidt forgrenede Omraade har Kemien til Opgave at udforske Lovene for den indre Forandring af Legegemerne eller — maa-
ste lidt mere forstaa-
eligt — indbefatter Læren om de forskjellige Stoffer, hvorfaf Le-
gemerne er sammenfat-
og om disse gjen-
sigte Indvirking paa

hverandre. Naar til Exempel Svovl og Kvicksolv indvirker paa hinanden, saa dannes af disse to Stoffer, hvorfaf det ene er gult, det andet hvidt, et nyt Stof, Zinnober nemlig, en rød Masse, i hvilken man selv ikke med det skarpeste Øje kan opdage enten Svovl eller Kvicksolv. Kemiens Sag er det nu at paavise denne Sammensætnings Væsen, nærmere at bestemme dens Aarsag og Virkning m. m. Betænker man imidlertid, hvilken Mangfoldighed af forskjellige Gjenstande, der findes i Verden, vil det let funne sjønnes, at Kemiens Felt er umaadeligt, og at det Arbejde, der her er naaet langt frem, maa være foregaaet efter mange mæssommelige Forsøg, videre har krævet et klart Syn og megen Omtanke. Det er som Kemiker, at Jakob Berzelius maa nævnes, maa ske som en af de største, der nogensind har levet.

Berzelius blev født den 29de August 1779 i Lidköping. Hans Fader indtog som Skolebestyrer ikke nogen fremragende Samfundsstilling, og Søn-

nen medførte fra sit Hovedsted Skole til Universitetet mindre fordelagtige Vidnesbyrd om sine Studier. I Aaret 1796 blev han indskrevet blandt de Studerendes Tal i Upsala, hvor han med den største Flid gav sig til at studere Doktorvidenskaben og især Kemien. Medens han som Studerende paa et Sygehús hjalp til med Behandlingen af de Syge, kom han tilfældigvis til at undersøge Vandet i en af Sundhedsbrøndene, og dette foranledigede hans første Afhandling i Aaret 1800 over helbredende Vand. Saavel ved dette som ved andre kemiske Arbejder udmerkede han sig snart saaledes, at man søgte at faa et Embede oprettet for hans Skyld i Stockholm, og det lykkedes, idet han Aaret 1802 blev Professor i Kemi og Farmaci ved den medicinske Skole. Aaret efter blev han ansat som Læge ved den Verneriske Anstalt for kunsige Mineralvande, som han snart bragte i en blomstrende Tillstand, og herefter afløste hurtigt det ene Tillids- og

Hædershverv det andet, da man fra alle Kanter søgte at cære ham for hans Fortjenester. Den 11te Maj 1818 optog Carl Johan ham ved sin Kroning i Adelsstanden med Tilladelse for ham til at beholde sit Navn uforandret. I 1820 blev han medicinsk Professor ved det Carolinska Institutet, og da han i 1832 derfra tog sin Afsked, hædredes han med at blive optaget som Cresmedlem blandt Professorerne eller Lærerne. Ligende Cresbevisninger blev han tildelt fra mange udenlandske Universiteter og lærde Selvfabor. Paa hans Bryllupsdag d. 19de Decbr. 1835 opbjedte Carl Johan ham til Baron og taffede ham i en egenhændig Skrivelse for de fremragende Tjenester, han havde vist Fædrelandet og Videnskaben, samt for den Omhyggelighed, hvormed han i sit Tag havde ledet hans Sons Opdragelse. Hans nyttige Undersøgelser — skrev han — var ejendte over

Jakob Berzelius.

hele Europa, og med Gre kunde Sverige regne dem som sine, da de var udgaaet fra et Landets Børn. I 1845 blev han Rigsraad, og da han i 1848 afgik ved Døden, fyldtes hele den videnskabelige Verden og alle de, som havde staatet ham nær, med stor Sorg; thi her var det en Hørding blandt Stormændene, som nedlagde sin Vandringssæt.

Det vilde — siges der i et tydigt Vært — blive for vidtløftigt at give en Oversigt over hele hans videnskabelige Gjerning. Uden Tivl har han blandt alle Kemikere næaet den største Anseelse og der gives ikke Afsnit af Bidenskaben, til hvis Udvisning han ikke har bidraget Noget, ja hele Kemiens næværende Udsende beror for en stor Del paa hans Opdagelser og hans Synsmaade. Han opdagede nye Grundstoffer, fremstillede først mange Metalforbindelser og underøgte samt bestemte med Nøjagtighed mange Foreningers Forhold i Naturen. Han nævnes som Grundlægger af Dyr-Kemien, opstillede en ny Vennevelje paa de forskellige Stoff, bestemte Legemernes Atomvegt — Vægten af de mindst tænkelige Smådale af et Legemer — og lagde Grunden til et kemisk Mineral-System. I kemisk at op löse Stoffene havde han en fremragende Dygtighed, og det synes fast ubegribeligt, at han kunde overkomme saa meget. Fra hans Undervisning i Laboratoriet er ogsaa udgaaet mange Mænd, der hører til Nutidens første Kemikere.

Billeder af Livet i en svensk Bygd.

II.

Bryllupet.

Det var første Gang Clin og Jonas traf sammen, efter at denne sidste var blevet gift. Det var derfor ikke at undres over, om hendes Ven ikke vilde gjøre Ejendom, da hun var paa Hjemvejen. Hun maatte sætte sig ved Vejkanten under det første Træ, hun næede frem til.

„Er Jonas lykkelig?“ var det Spørgsmål, som udelukkende sysselsatte hendes tanker. „Han synes ikke glad ved Gjensynet, og det var næsten, som om han vilde bede mig komme tilbage. Men han er jo gift med en anden, og det blir jeg ogsaa om nogle Timer.“

Gjøken, Midsummerens Bud, gav nu med sit Kuk tilkende, at den havde taget Plads i det Træ, hvorunder Clin sad. Det er der i Egnen en almindelig Tro, at om man kan holde fast i det Træ, hvori Gjøken sidder, og gjøre tre Ønsker, skal de blive opfyldt. Clin tentte strax paa at benytte sig af Anledningen; dog tentte hun ikke først paa sig selv, men paa sin Barndoms Ven, og ønskede da først, at han maatte blive lykkelig, dernæst, at hun selv maatte være lagt i sorten Jord inden næste Midsummersaften, og for det Tredje, at hendes Far engang maatte komme til at angre . . . hun vandt ikke med at sige, hvad hun ønskede, han skulle angre, før Faderen nærmede sig Stedet, hvor hun sad, og med det samme jog Spaanmanden paa Flugt.

„Hvor du ser forgrædt ud!“ sa Anders Bengtsson, da han kom frem til sin Datter. „Du ser ud som alt andet end en rig Brud.“

„Rjære Far, lad mig da en Gang faa slippe at høre den der Rigdommen. Den er mig ikke til nogen Glæde!“

„Ikke til nogen Glæde! Det kan du sige, som er opfødt i den; men skulle du undvære den, da fil du sagtens andet at se. Hvem tror du vel saa til den Side, hvor du gif, om du var en fattig Staffar! Se bare, hvad det er for Greporter, de har rejst for dig! Stadseligere kunde det ikke være for Kongen selv. Du kan tro, dem havde de ikke rejst for dig, om du havde været fattig. Jeg tænker, det er de rigeste Gaardmands-sønnerne i Sognet, som har bygget dem, og Modellen har sikkert Skriveren hos Lænsmanden tegnet op; for dette her er langt konstigere, end som brugeligt er. Det var just for at faa se dem paa nære Hold, at jeg gav mig saa tidligt ud, og havde jeg funnet tænke, at du var gaat ifra alt det der hjemme, for ogsaa at se paa Stadsen, skulle jeg da have kjørt, for at faa dig hjem, for der kommer vejsfarenede Folk og faar se, hvor elendig du ser ud. Det er sandt, nu er Bognen kommen, som du skal hjøre til Kirke i. Ellers er det rig-

tig ørgerligt, at ikke Majoren kommer med, for her er ingen anden Brudevend nu, som forstaaer at stelle en Brud saa vel tilrette, som han gjør. Men hendes Maade og Frøkenerne kommer nok; i andet Fald havde de vel skiflet Utterbud, saa pas høflig er de vel for alle de Ejendomme, En gjør dem. Slig Vergrelse som ikke at faa se min bedste Nabo paa din Hædersdag, troede jeg vel aldrig, jeg skulle komme til at opleve, og det skal jeg ha den Slyngelen af en Gut at tække for.“

„Nej Far,“ sa Clin, idet hun rejste sig, „ikke et ondt Ord om Jonas. I ved selv bedst, at I har ham at tække for langt mere, end jeg idag har hjerte til at sige Far. Men I bør alligevel minds, at I aldrig havde faat holde mit Bryllup hverken med Per eller nogen anden, om Jonas havde været fri. Han vilde ikke stiftet Fred mellem Far og Barn, og saa giftet han sig, for at jeg skulle bli en lydig Datter.“

Anders Bengtsson skulle til at svare, men blev afbrudt ved det, at En kom hjørende. Da han kunde skelne, hvem det var, som kom, gif han selv hen og aabnede Grinden.

„Det var godt du kom, hjære Søster,“ sa han, „saa jeg kan faa Clin hjem. Hun, som burde være hjemme og styre, hun sidder her, som du ser. Godt var det ogsaa du kom, saa jeg kan faa nogen til at hjælpe mig med at styre og stelle.“

Af sin Fader fil Clin nu paa Hjemvejen baade Træ og Dymuntring. Hun søgte at overbevise Broderdatteren om, at alt, hvad vi her maa gjennemgaa, har Gud laget saa for os. Da de var kommen hjem, fil Fader hende til at hjælpe til i Huset, dels fordi det tiltrængtes, dels for, som hun sagde, at faa Tankerne til at gaa sin Vej. Nu blev der Liv og Bevægelse i Bryllups-gaarden. Clin fil paa sin Part at pynte Brudestuuen. I den store Stue paa Sørby var alt nymalet, saa at ikke engang Lugten af Oljemalingen endnu var gaat ganske bort. Ved Listen langs under Taget var der opfæstet hvidt Bomuldslærred i Festoner, derovenpaa en nymanglet Bordbug og saa det mest brogede Silkejal, som fandtes i Huset. Paa dette blev der fæstet Guldhorn og Sølvalloner, Fryndser, Baand og Papirs-rosor, blaa, gule og grønne Glasperler og helt forgylde Egtskål; i Midten en Krands af Paafuglefjedre, hvorpaa der fæstedes et Postpapir, paa hvilket Brudeparrets i Guldpapir udskippede Navne var fastlistret. Alt dette sløges fast i Taget derover, hvor Brudeparet skulle sidde ved Middagsbordet. Bludselig begyndte baade gamle og unge at røre paa sig, og rimeligt var det; thi nu hørtes Spillemændene at nærme sig, der efter gammel Skit spilte Brudgommen til Bryllups-gaarden. To af dem red paa hver sin Side af Bognen, i hvilken Per Haakonsson hjorte, medens Musikanterne udførte den gamle velbekendte Bryllupsmarsch:

„Glæd dig du din Skåning, imorgen får du åta grøt!
Doppa den i honung, deraf blir han sot.“

Anders Bengtsson gif selv de kommende imøde med Velkomstbægret, der maatte tømmes tilbunds, før de fil stige ud. Per modtog nu af sin Fæstemøs Haand igjen et Velkomstbæger, der tømtes under sex Øreskud, Tegnet til at Højtiden tog sin Begyndelse. Fra samme Øjeblik af ansaaes Brudgommen ikke længere som fremmed paa Stedet, men som Lem af Familjen.

Snart fil man se den ene Rjære efter den anden ude paa Bejen, og først blandt disse en Bogn fra Kronegaarden. I denne hjorte de, som kom med Bejning til Gjestebudet.

Før dem, som kom med Bejningen skulle Brudeparret været Bertsfolk, hvem det paalaa at se til dem og varte dem op, medens de sad tilbords, og stelle det saa, at de fil rigelig af Mad og Drikke, paa det at de kunde fortælle andre, at der fandtes Guds Gaver i Huset foruden det, de havde bragt med sig.

Det varede ikke længe, før den ene Røgsky efter den anden steg frem paa Landevejen. Det var de Fremmede fra Byen, der kom, dog bare Fruerne og Jomfruerne; thi Herrerne kunde ikke komme, før de havde stængt sine Butikker eller Børsteder. Alle skulle nu indlogeres i Bryllups-gaarden, foruden Borgmesterens og Apothekerens, der skulle have sit Kvarter i Præstegaarden. Klokkeren var dog den, som ansaa sig selv for den vigtigste Person blandt alle de kommende, da han havde Kronen med sig.

Glæd og stolt modtog Anders Bengtsson sine Gjæster.

„Det var snilt, at Jomfruerne kom saa tidlig og ikke lod vente paa sig“ — sa han til et Par munstre og trivelige Børn blandt de første ankomne, idet han hjælvstillet hjalp dem ud af Bognen, — „jeg haaber Fabrikøren har det godt og snart kommer efter.“

„Ja, det gjør han vist; han hav os hilse saa uendelig meget. De hos Petterssons har tinget paa at faa hjøre med Pappa, for det er saa ondt for Heste og endda mere for Bogene. Halve Byen skal jo hid, og de andre tænke sig til Kirken, for at se Bruden og høre Orgellet. Bare vi nu ikke har taget os Vand over Hovedet, hjære Far Anders, da vi tog imod Jert venlige Tilbud om at være Bærtinder ved Jert Datters Bryllup.“

„Ja det har det vel ingen Fare med; det er jo noget Jomfruerne netop er som skalte til. I skal nu love mig, at I skal gjøre det precis som I var hjemme hos Far selv, for jeg vil ha alt paa rigtig Herfkabmaner, og god hjælp faar I af Søster min, Mor Sara i Stænggejærdet. Jeg tænker, jeg har faat nogle Bærtinder, som figer Sparo, og Bærtinerne er ikke klejnere, de heller, saa nu kan jeg nok sige Farvel til Bærtifikabet, naar det skal være, og lege Fremmed i mit eget Hus til en Forandrings.“

Endelig var denne travle Dag tilende, og baade Gjæsterne og Husets Folk var gaat for at nyde nogle Timers Sovn. Clin syntes at have burdet trænge mest af alle til Hvile; men hun vedde ikke at overgive sig til den tro Belgjører, da det er en gammel Skit, at Bruden skal være først oppe i Bryllups-gaarden, for, inden nogen anden vaagner, at have vundet at melke Bjeldekoen. Melken skal hun sætte under Laavebroen til Bryllupsmad for Nissen, som til Gjengjeld vil sørge for, at der i de Nygjettes Hjem aldrig skal manglende Mell, Smør eller Ost. Da Clin havde opfyldt denne Pligt, som der ikke kunde være Tale om at unddrage sig, began hun sig til det Værelse, hvor hun skulle pyntes til Brud, og hvor den ene af Brudepigerne, Jfr. Lotte, var. Denne laa endnu i dyb Sovn, og Clin begyndte da, for at forjage de sjælelige Tanker, som nu vilde komme over hende, foran Spejlet at prøve de Stykker af sin Brudedragt, som laa i Orden paa et Bord. Bedst som hun var iferd hermed, vaagnede Jfr. Lotte og raabte hel forskrækket:

„Du har da vel aldrig prøvet Kronen, Clin?“
„Ja, det har jeg.“

„Rjære Clin, det skulle du ikke ha gjort, for det betyder Ulykke.“

„Ja, min Lykke skal ikke være stor, saa for den Sags Skyld kan det være det samme.“

„Du mener ikke det du nu figer Clin. Hvo kan være lykkeligere, end du er og blir, som er saa rig, og hvem alle liser saa godt.“

Hvor gjerne havde Clin ikke læstet sig til sin Fejnladrendes Bryst for at faa græde ud! Men hun vedde det ikke, thi det var jo en Jomfru, og det gif altsaa ikke an. Hun havde ikke nogen, hvem hun kunde betro sin Hjertesorg, og derfor var der ingen, som anede, hvad hun led i Taus-hed. Stille bad hun for sig selv: „Herre Gud, slip mig ikke! Støt mig og hjælp mig til at vandre den Bej, du i din Bisdom har fundet, jeg skal vandre.“

Styrket ved denne Bøn overgav den blege Clin sig til Jomfru Lotte, som snart forvandlede hende til en smagsfuld, og ved Sminkens Hjælp nok saa blomstrende Brud. Da Provstinden, der egentlig var den, som skulle pynte Bruden, kom Klokkens halvotte om Morgenens, var der ikke andet igjen at gjøre end at sætte Kronen paa hende. Efter gammel Skit slap Bruden for at deltage i Frokosten, og da denne var forbi, var det Tid at rejse til Kirken.

Dog aabnedes af de fire Spillemænd, og saa Brudens Bogn, hvori desuden Provstinden og to af Brudepigerne. Saal kom seg Bognen med fire og tyve Brudepiger; derpaa tolv Brudevende tilhæft; saa Brudgommens Bogn, i hvilken ogsaa Provsten samt Brudgommens Far og Svigerfar havde sin Plads. Derefter fulgte Byfolkset og Slægten, og til sidst de af Naboenne, som var bleven indbudne.

Provsten forrettede selv Vielsen og modtog, efterat Taleen var forbi, paa Alteret et rigeligt Offer.

Paa Hjemrejsen mødtes Bryllupsfakaren halvveis af Bærterne med Kirkesuppen, der nødvendig maatte tømmes engang til for hver ny Grind, de fulde igjennem. Hele Bejen hørtes Geværsalver fra Skytter, der havde gjent sig i Buskene. Da nu alle i godt Behold havde naat frem til Bryllupsgaarden og med megen Bejvær var formaet til at gaa ind i Huset, havde man en ny Anledning til at se det gamle Ord bekræftet, om hvorledes „de sidste skulle blive de første“; thi de, som vidste med sig selv, at de havde sin Plads i Højfedet, drog sig høst ned imod Høstdedet, for at de siden med mange Anstalter og megen Moje kunde blive trukne frem og bænkede paa Grespladsene. At faa Gjæsterne tilbords var det, som tog mest paa Bærterne, da de hertil sædvanlig maatte anvende al sin Styrke, ikke at tale om Bærtindernes Overtalelsesevne.

Da man endelig var kommen saa langt i Maaltidet, som til at Stegen paa vanlig Vis var blevet „indspillet“, begyndte Skaalerne. Anders Bengtsson frabød sig ved denne Lejlighed den sædvanlige Given i Skaalen, som noget, der var aldeles usædigt og upassende for hans Datter. Men da Provosten lagde den første Daler i Skaalen, idet han anførte Syraks Ord: „Tenk paa den Fattige, naar Du haver en glad Dag“, fik Gjæsterne en god Anledning til at vise sin Gamildhed. Bruden tænkte særligt paa dem, som var mindre heldig stillet; hun havde nemlig ved Siden af sin Tallerken staende et Tinfad, paa hvilket hun lagde en dygtig Portion af hver Ret, medens hun selv neppe smagte paa Maden. Dette taldes Brudtallerken, og den skal, naar Maaltidet er forbi, sendes til en eller anden gammel Kone i Naboslaget.

Da man var færdig med Middagen, deltog baade Unge og Gamle i Dandsen, ja endog Bræstefollet var med, indtil den havde varet saa længe, at de gifte Mænd i Baget skulde hente Brugommen ud af den Kreds, som Unggutterne slog omkring ham.

Det maatte et saa formuende Hus som Anders Bengtssons til for at kunne huse saa mange Gjæster. Baade paa Loft og Lade blev der redet Sødskedenge, efter at man i Løbet af Dagen havde sidset tre Gange ordentlig tilbords — Mellemmaalene uberegnede. En gammel Ungkarl med Navn, Hæder og Værdighed af Mundskænke eller, som det i daglig Tale hed, Kjeldersvend, havde Opsynet over Øltønderne og skulde passe paa, at Bunden i Driftekopperne aldrig blev synlig.

Saavel om Formiddagen som om Eftermidagen fordrevs Tiden især med Dands, dels inde i Stuen, dels i denude paa Gaardsrummet opførte store Løvsal, hvor de Ugifte spiste, dels paa Laaven, hvor der var lagt nyt Gulv, efter som de saakaldte „Hestdrengene“ holdt sine Maaltider der. Unden Tidsfordriv var Besøg i Nabogaardene, under Anførel af en eller to Spillemand, hvorved da de Nygifte selv førte Traktementet med sig. For at more sig selv og andre klædte nogle af Gjæsterne sig ud til Brudefolk, Fantefolge, Troldfærringer, og til Afvebling fik man alle Slags Lege istand.

Efterat otte Dage var gået hen paa denne Maade, var Brylluppet forbi, og de sidste rungende Hurraraab besvaredes af Haakon Persson, der var den, som sidst fik fare fra Bryllupsgaarden.

Hejloen.

Et Højselbilled af R. C.

Højt oppe paa Fjelbet, hvor Bidjerne gro,
Og Overbirkens kroblede Stare,
Hvor Renflokken festet sit flygtige Bo,
Og isnende Pust over Bidjerne fare,

Der lyder saa tidt fra det ensomme Sted
Et Suk og en øngstelig Klagen,
Naar Skumringen falder paa Fjeldmyrens Bred,
Og Regntaagen breder sit drøppende Lagen.

Der levede sammen bag Lyngtoppens Krands
En Hejlo saa stjort med sin Mage,
Og Livet dem hilser med Solslysets Glands
I Forarets første og straalende Dage.

Højt vandrer den ene, en Husbond tro,
Besjalet af Ømhedens Lue,
Og vogter med aarvaagene Blitze sit Bo
I Lyngen bag Stargæsets brunlige Tue.

Sin Vinge den fører saa vide omkring,
Dog oftest til Magen derhjemme;
Den fredser om Redet med lydløse Svung —
Da hører med Angst den Hundenes Stemme.

Fortvilet den slagrer for Jægerens Fod,
Og hører sin flagende Tunge,
Beredit til at ofre sit dyreste Blod,
Til Frelse og Liv for de dunflædte unge.

Men Jægeren ændrer ej Klage, ej Bon,
Han skyter sit Skridt mod dens Nede;
Han søger, og finder, og skyder i Bon,
Dens trofaste Mage og ale de Spæde.

Nu flyver alene den vildsomme Fugl,
Mens Dage og Maaneder svinde,
Og sender sin Klage fra Lyngtuens Stjul
Til Leg for de susende Aftenens Vinde.

Enhver, der om Sommeren har besøgt hine udstrakte Bidder, der udbrede sig paa vore Højselvænner for den egentlige Trægrænsen, vil have bemærket den forunderlige Overensstemmelse mellem den livsløse Natur i denne triste Egn og det Plantel- og Dyreliv der er sat til at bebo den. Vandrer man om paa ensomme de Flader, hvor Øjet blot møder de forkuede Enerbuske og det tætte, dvergagtige Vidjekrat, der afvegler med de endeløse Myrtrækninger og Vandet, videre og videre ud mod den fjerne Horizont, som stanges først, hvor de skinnende Snefjelde heve sig mægtigt op over de blaanende Stenure, — da vil denne Ensomhedens vilde Storhed vel med al Nyhedens Magt løfte og forfriske Sindet, men kun for senere desto sikkere at meddele det sit blivende, triste Indtryk.

Denne Hølelse af Ensomhed aabenbarer sig i den levende, saavel som i den døde Natur. Af Slettelandets Træer formaa ingen at hæve sine høje og luvige Kroner op over de uendelige Fjeldmarker, og blot den haardføre Birke frister endnu høst og her sin sidste kummerlige Tilværelse, trungen under den iskolde vind, der uophørlig stryger ned fra de omkringliggende Breer, til at iflæde sine forkoblede Stammer og Grene et tykt Dække af det hvide, beskyttende Granskjæg; og selv Fjeldplanterne, der med sine store og smukfarvede Blomsterkroner hilse den varme Sol i den sorte Sommer, have dette Ensomhedens Præg udbredt over sig, og ere i den sorte Blomstringstid, der er dem givne, nægtede den belivende Kraft, som ligger i Plantens Dust; thi denne manglende næsten alle.

Den samme Forladthed finder sit Udtryk i Dyrelivet deroppe, og paa de lange Streæninger, som man gennemvandrer, afbrydes blot Stiheden af den opflyvende Rypes Stogren eller Lommens høje Skrig fra det grønligfarvede Fjelvand eller Fjeldvægens øngstelige Viben over Ens Hoved. En enkelt Blaastrupbesanger lader vel fra og til sine smeltesende Melodier høre fra de kummerlige Smaabuske; men i Regelen synes det, som om Stemmens Gave ganske er nægtet Beboerne af disse øde Nemærker, og viser En og Anden sig i Besiddelse deraf, lyder den trist og sorgelig.

Hos ingen af dem er dog den sidste Egen-skab mere fremtrædende, end hos den Fugl, der er Gjenstand for disse Linjer. Naar man hører Hejloen en regntning Aftenstund fra de sumpige og lyngbevokede Tuer udsende sin langtrukne, monotone Viben, der er saa uadskillelig fra Højfjeldsnaturen, at man ikke let kan tænke sig den ene uden den anden, da lyder det, som om den flagede højt over sin ensomme Tilværelse, og naar den uden Sky vender sit Bryst mod den ventende Jæger og rolig ser Døden i Øjnene, da synes det, som om den ganske ganse sig selv hen, som om Livet intet tillokkende havde for den.

Men saaledes er det ikke. Dette Hejloens sorgmodige Bæsen er, som hos de øvrige Højfjelds-beboere, blot tilsyneladende og ydre, og Livet henvinder ligesaa fornojet for denne heroppe i den sorte og fjærlige Sommer, som for nogen af de mere begunstigede Lavlandets Beboere.

Den elsker Højfjelbet fremfor ethvert andet Sted og kan ikke trives i Skovtrakter. Heller ikke vores Lavlande kunne friste den; thi overalt maade savne den aabne udstrakte Flade, udyrket og ubeboet, der netop udover sin Tilstrækning paa den, og uden hvilken den ikke vilde kunne leve. Men heroppe paa de endeløse Myrer i Vidjernes udstrakte Gebet, hvor Myruldens bælgende Sne-tæppe afværler med det brune, ensformige Star-

græs, og paa de tilgrændende tørrere Streæninger, hvor den blomstrende Lyng spreder sit lyseblaue Skær mellem de glinsende, fintløvede Overbirke, her henlever den Sommeren i uforstyrret Ro, udklæffer sine Unger og lever sit egentlige Liv, og naar Høsten kommer og forjager de faa Insekter, som den behøver til sin Næring, forlader den kun ugjerne dette sit rette Hjem for at tiltræde den lange, farefulde Rejse til den sydlige Vintersols mildere Egne.

Dens brogede Hjærfældning er af stor Skønhed og Afvebling. I Høsttidensdragten er den grønligfarvede Ryg overalt bestroet med guldgule glinsende Pletter, medens Undersiden er ensfarvet sort, og et hvidt Baand flynger sig gennem Øjnene og over Panden. Men om Høsten taber den sin sjønne, sorte Farve, og Brystet bliver hvidgræt, ligesom hos Ungerne. Bore Bønder hjende den under Navnene Fjeldhjerpe, Fjeldtit eller Hejlo; dens Størrelse er som en Due, men Benene ere høje og fortrinligt skifte til at vade mellem de sumpige Tuer i den bløde Myrgrund.

Saa snart Vaarsolen i de første Aprildage har fremlokket de første brune Pletter, indfinde Hejloerne sig slokkevis paa Lavlandet fra deres sydlige Winteropholdssted og afvente paa fugtige Enge eller hvilende Alre taalmodig den Tid, da Sneen ogsaa forlader deres højtliggende Fjeldmyrer. Men er Vaaren først begyndt deroppe, følger Sommeren umiddelbart derefter; hurtigt vaagner det slumrende Liv, Tusinder og efter Tusinder af Insekter, faa i Arter, men de fleste flere i Antal af Individier, falder den varme Vaarsol tillive fra deres lange Winterdale; da indsinde sig Myernes Herskere, de forskellige Vade- og Svømmefugle, og Hejloen er den smukreste, hyppigste og mest tiltrækende af dem alle.]

Munter og flygtig er den i Bevægelse Dag og Nat. Dens Hovednæring om Sommeren bestaaer af Larverne af de Fluer og Myg, hvis tætte Sværme lejre sig over Fjeldmyrerne, og i hele Skryt kunne sees at opføre sine lustige Danse i den dalende Sols Straaler. Med disse Larver opfødes ogsaa Ungerne, og stedse ville de finde sit Bord dækket med overflødige, om end lidet afvechselende Retter. Det sumpige Terrain kan den ikke undvære, og er den kommen til at bebo et tørrere Sted, flyver den flere Gange daglig hen for at bade og drifte.

Dens ejendommelige flagende Stemme høres oftest om Aftenerne eller mod Regn, ofte ogsaa om Natten, især under hine nordlige Bredder af vort Land, hvor Midnatssolen sender sine rødlige Straaler fraa over den lave Horizont i den Maaneders lange Dag. I lang Afstand lyder den ud over de vide Flader og bestaar blot af en enkelt uddragen Tone på, på, der aldrig lader sig glemme, har man engang hørt den i dens rette Omgivelser. Efterligner man dens Fløjten, lader den sig løffe ganske nær den falske Kammerat, og heroppe, hvor kun en enlig Gjæter eller en enkelt Vandrer fra Tid til anden minder den om Menskenes Tilværelse, taber den efterhaanden ganske sin naturlige Skyhed, og lader sig rolig betragte i faa Skridts Afstand.

Selskabelighed er et Grundtræk i Hejloens Bæsen, og selv udenfor Rugetiden kunne Parrene ikke leve adskilte fra hinanden. Et Stedet gunstigt, slaa de sig sammen til store Kolonier, der skælle uforstyrrede af hinanden paa den samme Myr. Allerede i lang Afstand lyde enkelte Larvaagnes Varselsraab, men efterhaanden som man kommer nærmere, vælles først deres Forundring, derpaa deres Angst, hvilket Alt giver sig Lust i deres sorgelige Viben; overalt, hvor man ser hen, ducker deres sorte Bryst frem bag de mørkebrune Græstuer, Parrene svare hinanden, og inden kort Tid gjenlyder hele Myren af deres Klagestrig, fjernet og nært.

Omsorgen for Egg og Unger optager i Begyndelsen af Sommeren den største Del af dens Tid. Med sine Klør graver Hunnen et Hul i Lyngen og lægger her paa et Underlag af et Par visne Straa eller lidt Rensdyrlav de 4 smuktegnede Egg, der paa den gulgrønne Bundfarve ere tæt bestroede med store, sorte Pletter. De ere stærkt pæreformige, og ligge stedse med Spidserne vendte mod hinanden; thi i hvilken som helst anden Stilling vilde de optage for stort Rum til at kunne dækkes af den rugende Hun, da de i Forhold til Fuglens Størrelse er usørhedsmæsfig store.

Med en rørende Omhyggelighed dele Forældrene mellem sig Omsorgen for deres Ængel. Men dens Hunnen ruger, holder Hannen sig stedse i Redets Nærhed, varsler hende med sit Skrig og optager Kampen, om nogen Fare nærmer sig. Uden Sky flyver den lige hen mod Forstyreren af dens huslige Lykke, læster sig ned foran ham, og flagrer med hængende Vinger og under angstelig Biben henad Marken for at lede hans Opmærksomhed bort fra dens rugende Mage; lykkes dette, og han følger efter den fra Tue til Tue i den Tanke, at den er facret, løfter den pludselig sine Vinger, naar den har løftet ham langt nok bort, og flyver rasft tilbage. Imidlertid ligger Hunnen trykket fast til Eggene, og først i den yderste Nød, naar man er lige ved at sætte Foden paa den, løber den af og gjentager sin Magas frugtesløse Forsøg. Dette Instinkt, som Hejloen har tilfelles med flere andre Fugle, lykkes næsten altid ligeoverfor Hunde og andre Dyr, men det snart af Fægeren.

Endnu mere angstelig og fortvilet er deres Afværd, naar Ungerne ere udskaffede, og den Fæger, der finder Behag i at erholsme sit Vildt paa denne Maade, kan uden Møje udslukke alle de Liv, store og smaa, der han finder, og Myren ligger øde og taus, hvor den nylig var opfyldt af Fryd og Glæde.

Allerede paa den tredie eller fjerde Dag løbe de nysudskaffede Unger i deres brogede Dunklædning muntert om mellem Tuerne og svømme let over de smaa Vandpytter; ved de første Varfelsraab af de omhyggelige Forældre skjule de med Lynets Hurtighed deres dunkeltfarvede Legemer mellem Lyngen og forbliive ganske usynlige, indtil Farren er forbi.

I Løbet af Juli Maaned blive de flyvedygtige, og i Slutningen af August, naar Nætterne deroppe blive lange og folde, berede de sig til den lange Winterrejse, der forelskig gaar ned til Lavlandet, og senere paa Høsten forhættet mod det fjerne Syden for at ombytte vor lange nordiske Vinter mod de varmere Himmelstrøgs evige Sommer.

Sels Præstegaard.

Det er vistnok ikke nogen behagelig Forøjselse for den, der lider af Ssyge, at passere det kjække Forbjerg Stadt; ifkedenomindre tør jeg trøstig indbyde til en lidet Søtur paa det gyngende Hav; thi det skal være snart gjort, saa befinder vi os i en god, lun Havn. Nu vel, det glider hurtig sydover, Søndmøres utallige Øer forsvinder esterhaanden, udenfor os har vi det endeløse Hav, og Stadt, dette velbekendte, vidtløftige Forbjerg, udbreder sig indenfor; se der, det ene Næs afløser det andet, det ene dristigere, kjækere end det andet. Uagtet det nu har sin ubestridelige Interesse at betragte disse mægtige, golde Klippemæsser, disse svimlende Stup og de nedenfor aldrig hvi-

lende Brændinger, saa tilstaar vi dog oprigtig vor Glæde ved at passere det sidste Næs, Turenæsset; den rummelige Fjord aabner sig, og dybt inde tilvenstre ser vi et hvidt Punkt, det er Sels smukke, hvidmalede, nye Kirke, der nogle Æjeblikke senere forsvinder bag Seløen. Denne lille Ø strækker omhyggelig sine Arme og beskytter den inderst paa Stadtlandet liggende Sels Præstegaard for de Rejsendes Bløfe og, hvad bedre er, for det frygtelige Hav, der med usvækket Kraft ruller ind mod Dens Vestside og tordner mod de nøgne Klipper.

Imidlertid forlader vi den almindelige Skibsled mod Syd og bøjer af ret indover Fjorden lige imod Seløen. De gamle paa denne Ø liggende Ruiner, der med Kikkert kan sees ogsaa fra den almindelige Dampskibsled, tegner sig nu skarpere paa den nøgne Strand. Et lidet Besøg op til dette Mindernes gamle Hjem vil vi opsette til senerehen og iler nu at befries for al Søgangen og Bølgebraget indenfor Seløens beskyttende Arme. Se, der kommer etter Kirken frem lige ved Søen ved Foden af den stejle Klippenæg. Nu glider et

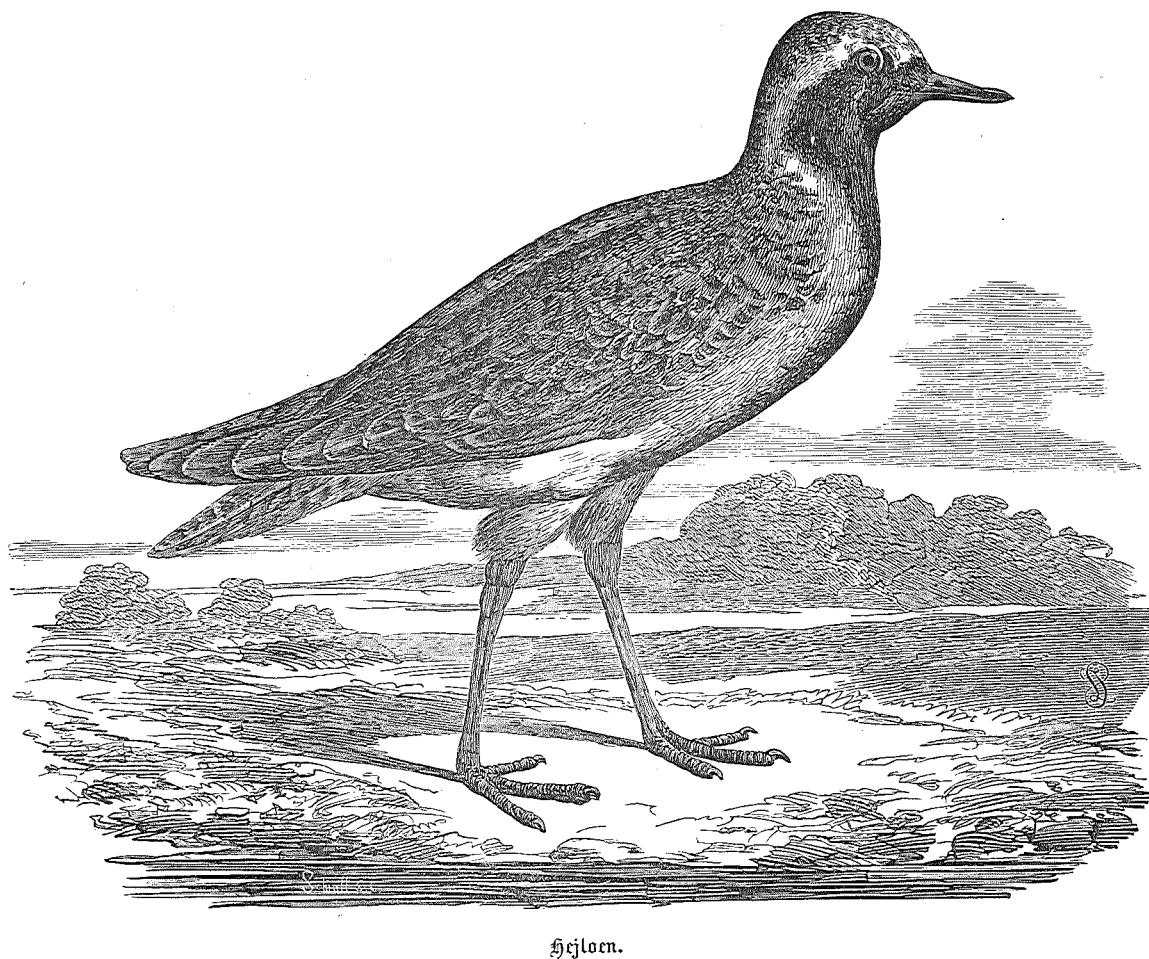
ven mere klar, da der flere Mar itraet sleg rigt Fiske til paa begge Sider af Stadt; her gjaldt det da at tage Del i begge Fiskerier uden at hindres af den farlige, vidtløftige og som oftest umulige Wintersejlads omkring Stadt. Dette har ialfald været anført som en af de vægtigste Grunde for Bejanlægget. Vi vil ønske disse Bestræbelser al mulig Fremgang og imidlertid efter behørig Høje foretage os det lovede Besøg til de $\frac{1}{4}$ Mil. udenfor liggende Klosterruiner.

Seløen (rettere kaldet Selje) tilligger Præstegaarden, som dens Sommerhavn; paa den nordvestligste Side af Øen ligger Ruinerne. Den mellem Brændingerne højlig dannede Havn, ganske i Nærheden af det farlige Stadthav, bevirke i Forening med Saget om den hellige Sunniva, der tilligemed sin Broder Albanus døde her paa Haakon Jarls Tid, at dette Punkt blev et af de vigtigste i det vestlige Norge. Kong Olaf Tryggvesson byggede her til Sunnivas Ere en af de første Kirker i Landet. Paa Olaf Kyrres Tid var Selje Bispesædet for hele Gulathingsslaget. Bispehædet blev vel snart flyttet fra Selje til Bergen, men et halvt Aarhundrede senere byggedes den betydelige Albani Kirke med Kloster. I Aaret 1271 ved Korstogenes Slutning udgik herfra den sidste Jerusalemsfærd fra Norge. I 1309 afbrændte Klosteret; hvad der endnu staa tilbage efter hin Brand er langt smukkere end det senere Tilbyggede. Fra Sortedødens Tid af hører vi lidet eller intet mere til Klosterets Historie.

I de sidste to Aar har der etter i Sommertiden hersket Liv og Træthed paa de gamle Tomter. Selskabet for Fortidsmindesmærkers Bevarelse har bevilget Midler til Udgraving af de vidtløftige Ruiner, og i dette Aar skal sidste Haand lægges paa Verket. Vel er endnu Intet fundet, der kan faste noget Lys over

Klosterets Historie, men dets Ruiner har nu faaet det værdige og smukke Udsyn, som de fortjener. Af de stedfundne Undersøgelser kan man alene sikrert slutte, at samtlige Bygninger voldelig er ødelagt ved Slid og Brand. I flere hundrede Aar har Grønsværet dækket de nedstyrtede Stene, men nu finner Solen etter paa de gamle Mure; som fremstundne af de Dødes Rige staa de der alvorlige og ærefrygtvækkende og tale sit tauze Sprog om Fortidens Liv og Kraft.

Albani Kirke, hvis 46 Fod høje Taarn er afbildet i dette Blads anden Aargang No. 16, er bleven renset for Grus, ligeledes hele det tilstødende Kloster med sine 9—10 rundt om Klostergaarden beliggende Rum; fremdeles 2 andre affidesliggende Bygninger. Endelig er der lønger op i Fjeldet udgravet flere Terrasser, Kirker og Bjerghuler. Nede ved Havnens ses endnu Levninger af et Nøst og paa Dens Nordside Reste af en stenlagt Vej, der førte hen til Sundet paa Østsiden af Øen. Her byggedes efter Klosterets Forfald Sognets Kirke; men da de dyrkede Gaarde

Hejloen.

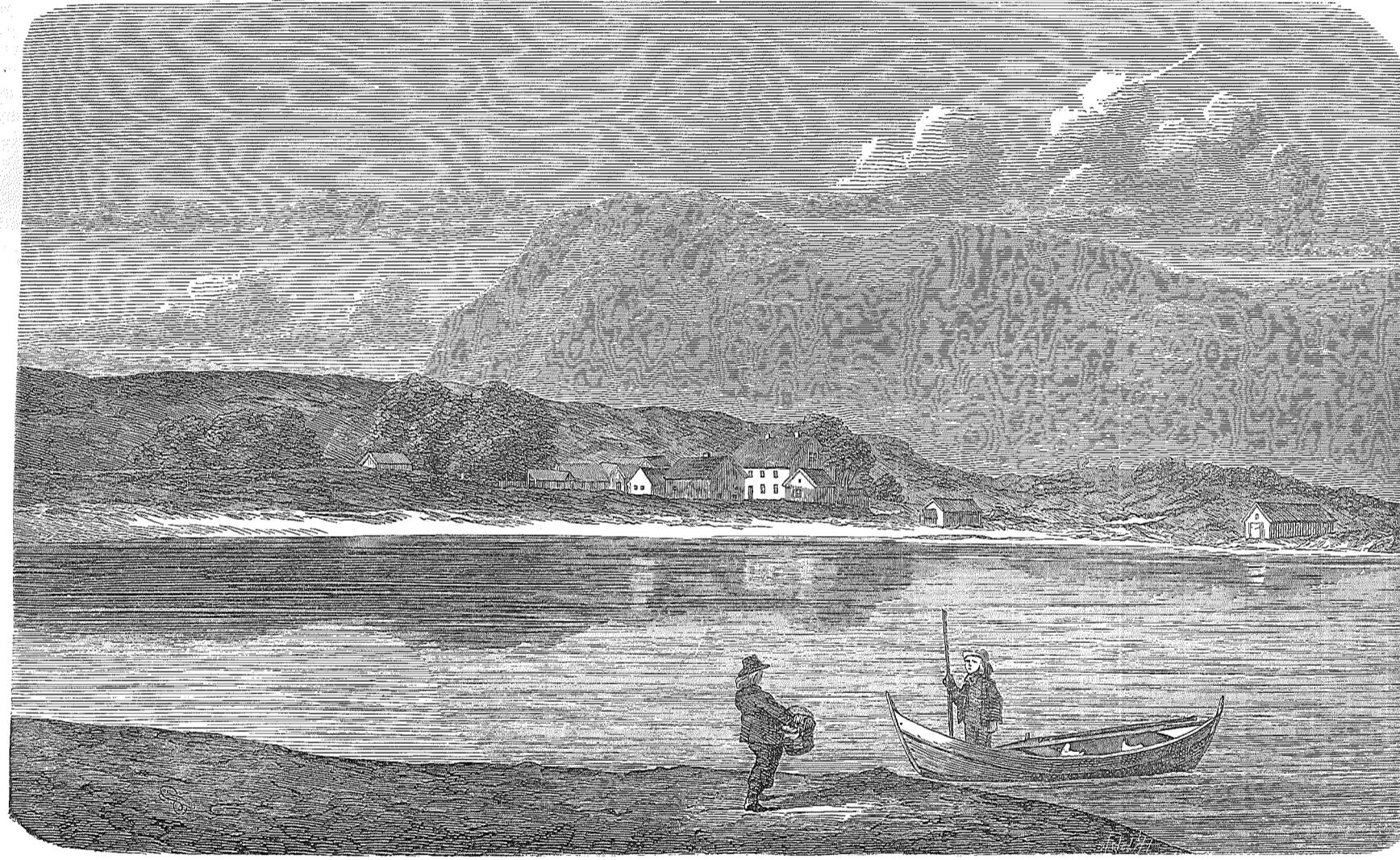
forsvandt fra Øens Bredde, og Præstegaarden byggedes paa sin nuværende Plads, saa blev ogsaa Kirken 1654 flyttet over Sundet, og senere har Øen ligget der øde og tom, kun en enlig Husmand har ført Tilsyn med Faareflossene og Edverfuglenes Reder.

Indtil Aar 1668 havde Sels Menighed selv valgt sine Prester, og i hine Tider havde den af økonomiske Hensyn saare misbrugt denne Ret; saaledes maatte den tiltrædende Præst øgte sin Formands Enke, om nogen saadan fandtes. Da Præsten Peder Harboe i nævnte Aar med kongelig Udnævnelse kom til Sels, fandt han der en Enke, som havde været gift med de 4 foregaaende Prester, og som fremdeles gjorde sit tilvante Krav gældende; da nu Harboe bestemt afsatte alle Krav og Tilbud, da var det, at Klosterets værdifulde Papirer, der opbevaredes paa Præstegaarden, pludselig forsvandt, og Mistanken falder ganske naturlig paa den lunefulde Præsteenke. Dette er da

afsladt middelbart vil bringe Irland Gavn, idet den gjen-synlig har jaget Engelsmændene en saadan Skade i Blo-det, at de ikke længere tør skyde det irske Spørgsmaal fra sig. Det lod sig forudse, at det nuværende Ministerium, i Overensstemmelse med Corporets Grundsatninger og hele Fortid, allerhøst vilde unblade at spre ved den hele Sag; men Stemningen var en saadan, at dette ikke funde gaa an. Det irske Spørgsmaal synes atter, som for en Men-neskealder siden, at have saact Magt til at af- og indsette Ministerier; Parlamentet har beftægtigt sig dermed i en Debat, som varede i fire Dage, og det har paa det højst-delige udtaal som sin Mening, at der ikke længer maa pruttes med det irske Krav, men at der maa tages afgjørende Skridt for at bringe det derhen, at Irlanderne ikke længere skulle føle sig som et undertrykt Folk, saaforent det skal forebygges, at Fenianismen faar nye Krester og leder til et Brud mellem Irland og England.

Naar det gælder at forsonne det irske Folk og at gjøre godt igjen Birningerne af et hundredearligt Undertryk-felsessystem, som tildels endnu bestaaer, i Strid med denne Tidsalders Oplysning og Retfærdighedsfølelse, er det for-nemmelig to Punkter, hvorpaa Opmerksamheden fastes, nemlig Kirkesatsningen og Jordbrugsforholdene. Ved Irlands Erobring under Cromwell blev Størstedelen af

fra Haanden til Munden. Saadanne Forholde maatte udvikle til det højeste det gamle, aldrig udsukkede Racchad mellem Celte og Angelsachser; Landet forarmedes, og et eneste Laar var tilstrækkeligt til at styre Folket i den dy-beste Elendighed. Under Indtrykket af den strækkelige Hungersnød i Aarene 1845-47 og af samtidige oprørre Be-vægeler blandt Irlanderne blev der gjort noget for at raade Bod paa disse barbariske Tilstande. Bestemmelserne, ifølge hvilke de store Godser ikke maatte gaa over i ka-tholske Hænder, ophævedes, der bevilgedes Penge til Op-hjælpelse af det irske Jordbrug og gaves Lov til Lettelse af Salget af de mange skyldbetryngede Ejendomme. Men i det Store og Væsentlige er dog Landbosforholdene i Irland vedblevne at være de samme, og en sund og fredelig Udvilting af det irske Folk er neppe tankelig, medmindre der heri sker en Forandring og medmindre Selvjetdommen bliver almindelig blandt Irlands Jorddyrkere. Det synes naturligt, at Englands styrende Mænd maatte føle det som en Forpligtelse at virke hertil og saaledes nogenlunde gjøre god igjen den Uret, som af England er blevet tilføjet det irske Folk. I den næste Tid er det ogsaa af flere, blandt andre af den udmarkede Læger og Statsmand Mill, foreslaat at ved Evanslove virke til Selvjetdommens Udbredelse blandt den irske Bondestand. Men denne Tank har ingen

Sels Præstegaard.

altsaa Grunden til, at man mangler alle Efter-retninger om Klosterets senere Stjæbne.

I den nyere Tid har Sels Præstegaard 2 Gange haft Kongebesøg. Kong Kristian V over-nattede hos Peder Harboe 30 Juni—1 Juli 1685, og Kristian VI tilligemed sin Dronning, Sofia Magdalena, overnattede der 9—10 August 1733. Dronningen blev i Portehaize baaren over det lille, stjele Mandsejd indenfor Præstegaarden, og af Pengestykkerne, som ved den Lejlighed blev uddelt, findes endnu nogle opbevaret der. Da Kongeparret nærmede sig Præstegaarden, skulde Præsten Søren Madsen ile dem imøde, men var uheldig nok til at sætte den ene Sko fra sig i en Myr.

De sidste Begivenheder.

Han Fenianismen ved sine vilde Udsætninger stodet Ir-ländernes Sag og fremkaldt ugunstige Domme om deres Evne til at styre sig selv, saa lader det dog til, at den

Landet uddelt til indvandrede protestantiske Engelsmænd, der modtog disse Ejendomme paa Betingelse af at de aldrig maatte følges til nogen Katholik. Denne Bestem-melse oprettholdtes under de følgende Regjeringer og maatte selvstændig øve den ulykkeligste Indflydelse paa Forholdet mellem Jorddrotterne og deres Undervenne, idet hine derved fra første Hærd blevet stillede ligeoverfor Folket som en her-skende Kaste og som Representanter for en fiendtlig Reli-gion og Race. Kun en ringe Del af Irlands nye Gods-ejerstand betragtede eller funderede betragte det erobrede Land som sit rette Hjem. De Fleste fortærede sine Indkomster i Udlændet og overlod Bestyrelsen af sine Godser til graadige Forvaltere, som udfugede dem og berigede sig selv. Folket, udestengt fra Udsigten til at naa frem til Frihed og selv-stændig Ejendom, tabte Mod og Lyst til Arbejde og Selv-hjælp; det formerede sig uden Tanke paa Fremtiden og blev derved mere og mere afhængigt af Landets ubarm-hjertige Herrer; Jorden dyrkedes ved Forpagtere, hvis Af-gifter vilkaarlig funderede forhøjes af Jorddrotten, og disse havde igjen under sig mindre Forpagtere, hvis Jordlodder ved den stigende Befolning og Ejendomsbesidernes umen-nestelige Begjærlighed udskyldedes i det Uendelige, saa at den største Del af Irlands agerbrugende Befolning levede mere som Dyr end som Mennesker og ikke havde mere end

Fremgang hørt, og Regeringen er vistnok i nogen Grad undskyldt, naar den hidtil ikke har foretaget noget afgjørende Skridt til at reformere de irske Landbeforhold, da et saadant Skridt uidentvist er forbundet med større praktiske Vanskægheder og lettelig vil kunne føre til uhøggelige Sammenstød med Engelsmands velrøverede Rettigheder. Derimod synes det ganske at savne Undskyldning og at være et isjnefaldende Vidnesbyrd om den engelske Styrelses suverenhjertede Egenhærlighed, at Irlands Kirkesatsning er blevet staende i sin gamle Stik ligetil denne Dag. Det er ikke godt at tænke sig et værre Misbrug af Magten end det, hvorpaa denne Kirkesatsning hviler. Af Irlands Befolning er den langt overvejende Hærhed Katholiker og det ivrige, oprigtige Katholiker; men Statskirken er den anglikanske eller engelsk-episkopale. Ved Irlands Underka-stelse blev den katholske Kirke berøvet alle sine Ejendomme til Fordel for den indvandrede anglikanske Gejstlighed, og, uagtet Irlanderne trofast holdt ved sine katholske Troes-bejendelser, skete der dog ingen Forandring i dette Forhold. Medens den katholske Kirke, der tæller 4,500,000 Befol-kende blandt Irlands 5,700,000 Indbyggere, er henvist til Folkets frivillige Gaver, er den anglikanske Statskirke, der kun tæller 600,000 Befolknings, i Besiddelse af Ejendomme til et Værd af 13 Millioner Pund Sterling (omtrent 60

Mil. Speciesdaler), og nyder desuden en aarlig Indkomst af 400,000 pund Sterling ved Tiender, der udredes for den allerstørste Del af Landets katholske Befolknings. Det er umuligt andet end at Irlanderne maa føle sig som et undertrykt Folk, saalænge et saadant Forhold bestaar, saalænge de maa betale Skat af sin Fattigdom til en Kirke, som de høde, som er blevet dem paatraengt ved en fremmed Krobring og som har beriget sig paa deres egen Kirkes Bekostning. At raade Bod paa dette Misforhold synes ogsaa ulige lettere end at reformere Landbosorholdene, og Kirkesfætningen har derfor ogsaa været Hovedpunktet i Parlamentets sidste Debatter om det irske Spørgsmaalet. Det lod sig som sagt forudse, at Coryministeriet ikke var synderlig tilbøjeligt til at imødekomme Islands Krav. De Forlag, som Coryministeren, Disraeli, fremsatte for at vise sin gode Vilje i det irske Spørgsmaalet, vare heller ikke meget stikkede til at opfylde denne Bestemmelser; han vilde ikke opnøye Statskirken i Island, men kun oprette et katholsk Universitet i Dublin osv. Men det lod sig tillige forudse, at Whiggeerne ikke vilde forsgomme denne Leslighed til at tage Henv for deres Nederlag i Valgformagen, og deres Leder, Gladstone, fremsatte ogsaa, i Modsetning til Ministeriet, et Forlag, hvorefter Statskirken i Island skal opnøye som saadan, d. v. tage Nydelsen af de den hidtil tilstaaede Godser og Indteater, medens der skal gives Beværlag baade til dem, der have Præstekald eller have kunnet vente slige, og til dem, der have Kalbsret. Herom drejede nu Forhandlingerne sig, som efter fire Dage endte med, at de af Ministrene fremsatte Forlag forlæstedes, medens Gladstones antoges med 328 Stemmer mod 272.

Hvad enten nu Coryministeriet efter dette Nederlag beslutter sig til at gaa af eller ikke, maa den irske Statskirkes Skæbne ansees som afgjort. Et nyt Parlament, sammensat ifølge en friere Valglov, vil neppe blive den mere gunstigt.

Kristiania.

Den 18 April 1868.

Efterhaanden tiltager den lille, ejendommelige Literatur, som for den første Del er bestemt for vores udvandrende Landsmænd, eller for saadan, hos hvem Lysten til Udvandring er i sin første Begyndelse. Det er en naturlig Ting, at Forfattere søger at imødekomme Trangen til påklidelige Oplysninger om Amerika, og det er ligesaa naturligt, at disse Oplysninger udgaar fra et Slags Autoriteter i Amerika selv, eller fra Udvandringsagenter her i Landet. Den Mistenkelighed, hvormed man er vant til at betragte disse Skrifter og Bøger, bidrager maaflig meget til, at de næsten set ikke omtales i vores Blade; men En-hver, der gjør sig nærmere bekendt med dem, vil dog finde, at de hvad de virkelige Forhold angaaer, er upaaklælige i det Store taget, og at det kun er deres særegne Øjemed — at opmuntre til Udvandring — der vækker Be-tænkeligheder. Thi dette Øjemed gjør, at hele Fremstillingen blir i større eller mindre Grad ensidig og forsaavidt ogsaa vildledende; dette maa læseren have for Øje.

Det sidste Skrift af denne Sort, som er os tilsendt fra Amerika, er betitlet: "Staten Wisconsin. Dens hjælpelser, Frembringelser, Klima, Befolknings og andre Oplysninger. Ifølge Lov af bemeldte Stat udgivet af Wisconsin's Indvandrings-Kommision. Oversat fra Engelsk af C. J. Solberg, Redaktør af Emigranten." Bogen er ganske oplysende om de Forholde, der trenger Omtale for Udvandrere dertil; men her som ellers gjelder det, at Bogen skal tjene til Opmuntring for Udvandring. Som Følge heraf er Intet sagt, der i nogen Henseende kan støve vores udvandringslystne Landsmænd; Alt er stillet saa gildt og stort som det nogensinde kan gaa an. At Wisconsin ligger ved Verdens største Indsø og ved Verdens næststørste Flod er Ting, der visstnok gjør en Smule Indtryk, men Udvandreren setter dog mere Pris paa andre Dele af Bogen f. Ex. om Arbejderens Mad, der siges ikke alene at være oversigtlig, men for Sjælhedens Skyld er de velsmagende Retter nævnt; om Lønnen, der angives med den Bemærkning, at de fleste vorne Mandspersoner blive selvstændige Jordbrugere, da dette gaar meget let for sig; om almindelig Stemmeret som Enhver har, der er 21 Aar og er amerikansk Borger, og saaledes endog kan øve direkte Indflydelse paa Valget af alle Embedsmænd osv. Paa denne Maade fortættes hele Bogen igennem, i en moderat Tone, men af den Grund ogsaa med desto større Virkning. — Slige Bøger viser, hvorledes de Nørste i Amerika betragter sit nye Fædreland og dets Forholde, og de giver forsaavidt et meget godt Blik til Løsningen af Udvandringsspørgsmaalet. Tilslut maa vi giventage, at Bogen er fremsat til Opmuntring for Indvandring til Wisconsin. Den sendes gratis fra Kontoret i Madison.

Af skandinaviske Blades Indhold i sidste Uge. Fire af de svenske Statsraader har i den siste Uge,

strax efter Kongens Tilbagetkomst til Stockholm, indgivet sine Afskedsansøgninger, som dog Kongen ikke har villet indvilge, spørend han nærmere har overvejet Sagen for hver Enkelt. Vedkommende. De fire Statsraader er: Udenrigsministeren Greve Manderstrøm, Finantsministeren Friherre af Ugglas, Krigsministeren Abelin og Civilministeren Lagerstrøle. Begivenheden har vælt nogen Opsigt paa Grund af det Uventede og halvt Usædvanlige ved Tinget. I en Rigsdagssamling Paaskasten angav et Par af Ministrene, at Nægtelsen eller Nedstætten af nogle Bevælgninger, som Regjeringen havde begjort, havde foranlediget det gjorte Skridt. Et dette saa, da man vel Anledningen have været Hjælperen og benyttet halvt som Paaskud; thi Bevælgningerne skal ej have synderlig Betydning. Hvem der skal blive Eftermænd, om Ansøgningerne bevilges, vides ej.

I Rigsdagen har to vigtige Pengespørgsmaalet været under Behandling. Det ene angik de private (ensifilda) Bankers Ret til at udgive Pengesedler. Hr. Erik Olsson havde fremsat Forlag om, at nye private Banker ikke skalde faa den Ret, og at de nuværende Bankers Ret ikke skalde fornøyes ved Rettens Udløb. Naar det betenktes, at ikke mindre end 107 Banker har Ret til at udgive Pengesedler, og at de i Regelen ikke har Sølv til Sedernes Fundament, saa indsees, at man her er inde paa en meget stor Sag. Et Forlaget, der vilde føre til en voldsom Om-forming, ikke blev bifaldt, kunde ventes; men usandsynligt er det ikke, at den svenske Banklovgivning efterhaanden vil lempes efter mere tidsmessige og mere betryggende Principer, end Tilselvet er nu. Det andet Pengespørgsmaalet angik Indsørelsen af Skat paa Rejsesætter, der virker i Sverige. Tinget er nemlig, at en stor Sukkersfabrik i Landskrona paa Grund af at denne Skat ikke eksisterer, tjener 50,000 Spd. aarlig, som ellers maatte betales i Told, om Sætteret var indført. Forlaget faldt.

— Det danske Folket har vedtaget en Adresse til Kongen, gaaende ud paa at anbefale en Forsvarsminister, istedetfor — ligesom hos os — to, en for Hæren og en anden for Flåden. Adresseforslaget anbefaledes af flere af Folketingets mest fremragende Mænd, der erklærede, at dels den politiske Erfaring, dels Erfaringen fra de sidste Krig, havde godtgjort, at den dobbelte Styrelse var uhen-sigtsmessig, og at ensidig Tagkyndighed kunde skade Krigs-sørelsen; der henvistes til Forhørene angaaende Overrumplingen af Als under sidste Krig. — Det er troligt, at de Danske dyrekøbte Erfaring i dette Stykke, vil komme til at øve nogen Indflydelse paa den norske Opfatning af denne Sag.

I Landstinget er området ved 2den Behandling vedtaget, at Presterne skal være fri for at tjene som Soldater; Justitsministeren talte varmt for Fritagelsesforslaget og mente, at en saadan Bestemmelser, som at Presterne skalde rykke i Felten, vilde gjøre et opgivende Indtryk. Fra den anden Side mentes, at Presterne ikke burde danne en Undtagelse fra Neglen for alle vogns Mænd, især da de var saa krigeriske og kamplystne. Loven gaar nu til tredje Behandling.

I det flesvigiske Spørgsmaalet er der kommet mere Liv, og flere Tegn tyde paa en Stramning af Knuden. Rygterne om Sagernes sande Sammenhæng er dog uredige og lidet bevislede. Krigsminister Raasloff har i Paasken været i Paris og London, for at ordne en lidet Hindring ved en Bestilling af Skydevaabzen; hans Rejse skal derimod ikke have haft noget politisk Øjemed.

— "Aftenbladet" har Skolebestyrer P. Vooss udtaalt sig mod Skolekommissionens Forlag, som han finder levner Kommunerne for lidet Frihed og Selvstændighed. Da Hr. Voos er Pædagog, er det ikke usandsynligt, at hans Ankér over Forlaget vil faa Vægt, eller foranledige sag-knydig Drøftelse.

"Tønsbergeren" finder det begrundeligt, at Statsraad K. Mohrfeldt ej blev valgt til Storhingsmand, og mener, at Valgfreden burde have "følt det som Pligt mod Fædrelandet" paa denne Maade at give ham Anledning til at drøfte Unionskomiteens Forlag. Et Rygte om, at Harbiz, af Frygt for M.s starke Kritik af Forlaget, skal have havt imod M.s Valg, berøres, men Bladet mener, at Harbiz ved at give M. sin Stemme "formentlig" har vist, at han ikke delte den Frygt, Ryget tillagde ham.

"Stavanger Amtstidende" har i Anledning af Drøftelsen af Rektor Stens Valg en længere Artikkel, hvori det med Styrke fremhæves, at direkte Valg bør indføres, og Stemmeretsbetingelserne forandres.

Nyheder.

Tilster den 15de Mars. (Slutn. f. No. 14). — Graalysingen er de atter paa Venene, og efterat have arbejdet en Stund, kommer Folk slokvis fra alle Kanter, hvorpå blandt vor hjælpe Hr. Lensmand J. Landmark, uagtet han bor 2 Mile herfra. Han har saact Underretning, og

er kommen for at dele vor Skæbne og lede Arbejdet. Strax nedensfor Stuetomten findes Husmoderen, noget der fra et af hendes yngre Børn, etter et Stykke borte et ældre Barn, Alle døde. Da her ikke findes flere, maa der forsøges andre Steder. En Mand gaar lidt derfra, vil med en Brækstang forsøge Dybden af Sneen, og da han med denne giver et Stød, glider den ned imellem Tømmerstolle, hvorunder der er en Abning, og — en levende begravede, kan disse godt høre Folkerøsten ovenfra, medens den Begravdes Røst ikke formaar at trænge opover. Dette er før ved lignende Tilselde blevet bevist. Da de den foregaaende Dags Aften kunde høre, at Folket var i Begreb med at forlade Stedet, gæbede de og frugtede for, at Ingen vilde komme igjen den følgende Dag, og under denne Samtale faldt de begge i Søvn. Under alt Grusopvækkende er de nu glade i Haab om Frelse. Men det er ingen let Sag at faa dem op; thi en stor Del af Husets Material er falbet over dem; Sne maabortkastes, Tømmer overspøres, og først da lykkes det. Pigen er over Forventning, fris, hvormod Gutten, som har ligget tungt belæsset, er bestladiget i Benene, dels af Tyngden, dels af Frost. Ved Lensmandens Ledelse findes atter et Barn — dødt, og derpaa, efter meget Arbejde, Husfaderen Ole Knudsen og hans eldste Søn. De ligger saa tæt sammen, at Sønnen holder Faberen om Halsen, men begge døde. De ligger ikke, som de Andre, i Nørheden af Stuetomten, men er medrene af Sønnesønnen langt nedensfor. Endnu mangler et Barn; men da Matten atter er kommen, maa Søgningen opstesses, til Morgen kommer. Da findes det yngste Barn; det har ligget i Buggen, men er naturligvis dødt. Saaledes er da ved denne strelcelige Scene ikke mindre end 13 Mennesker yndelig omkomne. Hvor maa vi ikke her sande Digterens Ord: "Jeg gaar til Døden, hvor jeg gaar."

Efter nu at have gjenfundet de ulykkelige Mennesker, vil vi ogsaa kaste et Blik paa Ejendommene, og ser da først efter, hvorledes det staar til med de arme Dyr. Det er før fortalt, at Folk er strømmet til fra alle Kanter. Alle har ikke saact Rum paa de Steder, hvor man søger efter døde Mennesker, men Mange har oparbejdet Kreature, der var begravede. Det Meste af disse, navnlig Storfæl hænger døde efter Baandene, og de, som var lysrevne ogsaa, paa faa Undtagelser nær, døde. Et et muret Smalstøjs fundes endel levende Sauer, men da Taget var nedskyret, var Størstedelen døde. Endel af det levende maatte paa Grund af Lemlestelsel slægtes. Af Korn er endel gjenfundet nogenlunde udklædt, meget er derimod frøet omkring til alle Sider. Kjæd, Klæder m. m. har man nogenlunde gjenfundet, og hvad der endnu mangler, søger man fremdeles efter.

Den sjælfulde levende Gut har nu Herren sjælket hvile. Medens han levede, saa det yndelig ud med ham. Som før fortalt, var hans Ben forfrosne. Af den Grund raadnedt Kjædet af, saa at der ligetil Kneerne fun tilslidt var tilbage de bare Ben og Sener, og selv disse raadnedt, saa at Ledene aabnede sig, og Stykkerne var færdige at falde af; men da kom den viseste Lege og megtigste Hjælper og sjælvede ham Fred efter hans tunge Kamp. Fred med hans Søn!

Med Husmanden Knud Olsen ser det smaa ud for Fremtiden, da han har mistet alle sine Ejendomme, med Undtagelse af Stuen, saa her vilde barmhjertige Mennesker finde rig Anledning til at yde en Stjærv. Det har hele Tiden været smaa for disse Folk, men han har været en flittig og stræbsom Mand, saa han endnu ikke har været Nogen til Byrde, uagtet han har opdraget flere Børn. Af disse er den ene Husmand i Nordfjord og lever i mindre god Formuesforsættning, saa han ikke kan være Forældrene til nogen Hjælp.

Lofotfisket. Udbyttet for dette Aar opgives af Opsynet, der — som sædvanligt opførte 14 April, til antagelig 10½ Millioner saltet, 6 Millioner hjeldhængt og til en Pris 4 Spd. Hundrede (hvilket giver 660,000 Spd. alene for Naafisf), samt 24,000 Tdr. Rogn og 34,500 Tønder Lever. Til Sammenligning med de nærmest forældende Aar tjener følgende officielle Anslagstal (Fisf i stort Hunderde):

I Aar 1868:	16,500,000	Fisf.	34,500	Td. Lever.	24,000	Td. Rogn.
— 1867:	15,750,000	—	18,000	Td. Tran.	12,000	—
— 1866:	17,500,000	—	26,000	Td. Tran.	18,000	—
— 1861—65:	12,900,000	—	39,600	Td. Lever.	10,600	—

Efter dette er Alaret godt, men Fisken var dog meget mager og usædvanlig lidet af Vægt. Under en Storm den 31 Mars forulykkes ikke mindre end 44 Fiskere og 3 Fartøjshjælf; omkring 200 Vaade blev knuste eller ødelagte, 6 Fartøjer forliste totalt, 15 drev island, 5 kappede Mæsterne og 2 drev til fjords — ialt led 31 Fartøjer Skade.

Professor Dr. D. J. Broch har i disse Dage saact

en meget tung Familjesorg, idet hans Søn, Førelsrenes eneste Barn, Student Johan Jørgen Broch, er pludselig død af Lungeslag; han var begyndt at udvile sig som Landstabsmaler og havde i nogen Tid levet i Århus-havn og Paris.

Prinds Øsker har skænket 50 Spd. til de ved Sne-fred Skadelidte.

Udvandringen iaa begyndte herfra den 6te med Briggen "Atlanta" 140 R. L. af Djøps med 114 Udvandrere, hvoraf 38 Mænd og 31 Kvinder over 15 Aar, 18 Gutter og 12 Piger mellem 15 og 1 Aar. De fleste var fra Hedemarken, og Bestemmellessedet Galveston i Texas. I kontante Penge medbragte de omt. 1,156 Spd. Videre afgik herfra den 8de Skibet "Argonaut" 313½ R. L. med 255 Passagerer til Købet, hvoraf 79 Mænd og 76 Kvinder over 15, 45 Gutter og 39 Piger mellem 15 og 1 Aar. De fleste var fra Kristiania og Eidsvold, ikke saa fra Nansenfjord, Hurdals-Utsjø og Norderhof. I kontante Penge medbragtes omt. 2,575 Spd. Fra dræger er til Købet afgaet Skibet "Monsoon" med 71 Emigranter der fra Eggen, som medbragte omt. 1600 Spd. i Kontanter. Paafæsteften ukläreredes herfra Fregattfabet "Hanna Parr" med 380 Emigranter til Købet, hvoraf 142 Mænd og 113 Kvinder over 14, 45 Gutter og 66 Piger mellem 14 og 1 Aar; de fleste vare fra Faaberg, Gausdal, Øyer og Søndre Aurdal. De medbragte Penge udgjorde 7,479 Spd. af hvilke 2,195 Spd. var modtagne fra Amerika. Med Dampskibet "Øder" afgik 300 Udvandrere.

En Folkehøjskole paa Halsna Kloster agtes, efter Bergensposten oprettet af Kand. philos. Konow og Gaard-brugeren Niels Juell.

Bergens Kommune har for 25,000 Spd. indkøbt Ejendommen Øvre Møllendal med tilhørende Vandret for fra Svartediget til Byen at nedlægge et 30 Toms Vandledningsrør, hvis Vandmasse udestrække skal tjene som Drivtræf i Industriens Ejendomme, hvorefter Byens industri-drevne Borgere vil fåa en billig, let haandterlig og let anbringelig Kraft. Det hele storartede Forretningen er an-slaat til at koste Byen 120,000 Spd., men til Giengjeld give 17 pct. Uddytte. Det er ikke usandsynligt, at Bergens Exempel vil blive fulgt af flere Kommuner, som paa en saa letkint Maade vil benytte vort Lands Rigdom paa Vandkraft.

I Trondhjem har efter Stiftst. endel til et Møde indbudne Stolelærere, Underofficerer, akademiske Borgere uden Embedsanbefalelse, samt andre Mænd over 25 Aar, der betaler Møringsskatt og Fattigskat, besluttet at indsende følgende Andragende til Regeringen, naar lignende Andragender efter Foranfældning af Trondhjems Befolning har gaet Landet rundt til Understift: "Vi Undertegne, der alle ved Grundloven er udelukket fra at udøve Stemmeret, som alle er over 25 Aar, og hvis Lovforhold er saadan, at vi finde at burde være i Besiddelse af denne Ret, anbrage herved underbænigt den norske Regering om at ville bevirke en fængelig Proposition forelagt Storhøim til en Udvidelig af Stemmeretten, der kan sætte os og andre, som Regeringen maatte anse at egne sig dertil, istand til at udøve den, eller at dette vort underdanigste Andragende maa blive bragt til forslommende Storhøims Kundstab.

Fra Livingstone er der nu over Zanzibar kommet Brev, hvoraf fremgaar, at han lever i bedste Velgaaende og er iferd med at begive sig paa hjemvejen. Uddyttet af hans Rejse har været meget tilfredsstillende.

Bazaren i Trondhjem for de Nødslidende har i de tre første Dage, den var aaben, ved Salget af skænkede Gjen-stande givet et Uddytte af 2,200 Spd. Dens Nettobørsb antages at ville komme op til 3,000 Spd.

Bed Øpden er afgaet Kaptein-Bagtmester Fassen i Trondhjem i en Alder af 50 Aar efter et ham Dagen i Forevejen pludselig tilstødte Slagtsfælde.

Kornpriser for udenlandsk Ware i Partier:

Fr. ania.	Tr. h. jem.	Tromsø.	Arendal.		
Rug(præs.)	6½	6½	—	6½	Sp. pr. Tr. D.
Rug(rus.)	—	6½	6½	6½	—
Bog	4½	4½	5½	4½	—
Havre	—	2½	3½	2½	—

Syre- og Arbejdsspriser var i Begyndelsen af denne Maaned: Styrmandsyre i Arendal 14, i Tromsø 15; Matrosyre i Arendal 10½, i Tromsø 11. Daglyns lgs. Sjau i Arendal 48-60 f, i Tromsø 60 og samme steds fast Ugearbeit 56 f Dagen.

Tørvepriser i Kristiania, Trondhjem, Arendal, Tromsø, Bergen og Stavanger.

	Fr. ania	Arendal	Tromsø	Bergen.	Stav.	Tr. h. jem.
Ogkjød.	5	7	4	4½	6	5 Ø. B. B.
Kakelkjød.	6	5	2	6	—	(1½) —
Jærefkjød.	5½	6	—	—	—	5 —
Flæt.	7	8	—	—	7	6 —
Wg.	—	30	—	—	24	27 f. Snes
Smør.	12	13	12	9½	11	10 Ø. B. B.
Melk.	—	3-4	6	—	4	2 pr. Pot.
Poteter.	10½	13	10	12½	12	8 Ø. Tr. D.
Birkeved.	—	14	11	18	19	15 Ø. Fr.
Furuved.	13½	10½	—	—	15	12 —
Granved.	11	—	—	—	—	9 —
Stenkul.	—	—	—	54	54	64 f. Tr. D.
Bolbø.	8½	—	22½	17½	17½	12 Ø. Ø. B. B.

NB. Kristiania Priser gaar ogsaa til en Ort under de her satte.

Desuden i Kristiania: Timoteihøg 2, 2½ Spd; Rug- og Byghalm 4, 5 Ort; Havrehalm 3½, 4½ Ort; Havremel 7½ Spd. pr. Stb.; Bog 4, 4½ Spd.; Havre 2½, 2½ Spd. Dønden; Talg 6 Ort; Gaas 5, 7 Ort; Tjur 84 f (Tr. h. jem. 60 f); (Røg i Tr. h. jem. 36 f); Karhane 40, 48 f (Tr. h. jem. Karugl 36 f); Ryper 16, 20 f (Tr. h. jem. 14, Tromsø 10, Arendal 18 og Stavanger 16 f); Hjerper 24, 26 f. — I Tromsø 12 Spd. pr. 180 pd. Hvedemel. I Tr. h. jem. 96 f for 120 Østers; 1 f. Marken af Hestekjød. Arendal 4, 5 Ort pr. Snes Østers; 6, 8 f. Stykket af Hummer.

Bekjendtgjørelse.

Kirkesangerposten og den dermed forbundne Lærerpost i Ventrings Sogn af Førde Prestegjeld er ledig. Kirkesangeren vil ikke kunne overtage Bruget af Lærerjorden Øvamen, hvorpaa kan fødes 4 Aar, senest 14 April 1869, derimod kan han strax tiltræde den der værende Familieselvlig. Kirkesangerindtegterne kunne anslaes til omtrent 30 Spd. aarlig. Det paahvisler Kirkesangeren at udrede de paa Lærerjorden hvilende offentlige Skatter og Afgifter samt at vedligeholde de paa Ejendommen værende Huse med Undtagelse af Skoleverrelset. Som Lærer vil han komme til at undervise i 30 a 36 Uger om Aaret i Kreder i Øvamen og formentlig i Krederen Gillesvig. Lønnen er 6 Ort pr. Uge. Godtgjørelse for Kost og Herberge er 12 Skill. daglig, forsaaet den ikke ydes in natura. Indtil Skolestævnet bliver indret overensstemmende med Stiftsdirektionens Bestemmelser, vil Skolen for Kreder Øvamen blive holdt i lejet Lokale, hvilket ogsaa er tilfældet i Krederen Gillesvig. Ansøgninger om Kirkesangerposten, stilet til Bergens Bispedømme, og til Lærerposten, stilet til Stiftsdirektionen, kunne, forsaaet med de fornødne Attestter, indsendes i frankerede breve til Sognepræsten til Førde.

Lærerposten i Skarpsno og Lehne Kreder i Ringsakers Hovedsogn ledig, 18 Ugers Skole i hver, 1½ Spd. Løn pr. Uge, i den ene Kreder Kost og Herberge in natura, i den anden 25 Spd. i Godtgjæstelæge for Kosthold samt 10 Spd. for Idning og Renholdelse af Skoleverrelset.

Ringsakers Lærerpost. 6 April 1868.

Heyerdahl.

Lærer- og Kirkesangerposten i Kjose Anner til Brunlanes er ledig. Skolestiden indtil 36 Uger; Løn pr. Kostholdsgodtgjærelse 2 Spd. 4 Mart. ugentlig; Kirkesangerindtegterne omtrent 25 Spd.; Godtgjærelse for Skolestuenes Øpvarming og Rengjørelse 10 Spd. Læreren har i det ene Skolehus en lidet Familielægemelighed, bestaaende af Stue, Kammer og Kjøkken, og vil forhåbentlig mod en passende Afgift kunne erholde forpagtet et Stykke Jord, hvorpaa 1 a 2 Aar kan paaes. Ansøgninger, stilette til Kristiania Stiftsdirektion, indsendes inden Maj Maaneds Udgang til Brunlanes Skolekommission.

Skolelærerseminariet i Holt.

De, som ønske iaa at blive optagne som Elever paa Skolelærerseminariet i Holt, ville behage at indsende Ansøgningerne derom til undertegnede Bestyrelsen inden Udgangen af Juli Maaned og vedlegge Øpbe- og Konfirmationsattest samt Attest fra vedkommende Præst, Stolelærere eller Andre, som maatte kunne give Bidnesbyrd om deres Evner, Forholds- og Kundskaber, derhos Attest for, at de ikke ere besængte med nogen smitsom Sygdom. Til Optagelse paa Seminariet fordreres, at de kunne læse med Førdegård i Bog, lese Skrift, skrive en nogenlunde levlig Haand og dertil have saamegen Kundskab i Bibelhistorie og Religion, som en vel forberedt Konfirmant plejer at besidde. De Anmeldte have at møde paa Holt Præstegaard Onsdag den 12te August kl. 9 Formiddag for at underlæste sig Optagelsespriøse. Det bemærkes, at Eleverne saa Kost og Logi paa Gaardene i Nærheden af Seminariet for 7 a 8 Ort Ugen.

Holt Præstegaard pr. Toedstrand den 8de April 1868. H. Chr. Thrane.

Almueskolelærerpost

er ledig i Hurum fra anstundende Mai Maaneds Udgang. Distriket indebefatter 2 Kreder med fast og lejet Lokale og 1 til Omgang paa affæresliggende Gaard. I det faste og nybyggede Lokale er en rigtignok temmelig knap Familielægemelighed. Undervisningstiden er 40 Uger og Lønnen er 1½ Spd. ugentlig; Kosthold i to de Kreder gives in natura, hvilket Orgelpil i Kirken kan præstes, vilde nærmere Aftale træffes om Lønnen deraf, og i den faste Godtgjærelse med 7 f. ugentlig. Ansøgninger med Attest til seneste Dato tilstilles Skolekommissionen i Hurum inden Udgangen af April.

Ledig Lærerpost.

Bed Sarpsborgs Realskole bliver fra 1ste August d. A. en Lærerpost ledig, med indtil 30 Timers Undervisning ugentlig, i Religion og Norrøn samt Skrivning og Regning eller Historie og Geografi. For en akademisk danned Mand bliver Lønnen 300, for en Seminarist 250 Spd. aarlig. Ansøgninger sendes inden Midten af Mai til Sarpsborg 30te Marts 1868. A. Balchen Sognepræst til Sarpsborg.

Skolelærer og Organistpost m. B.

I Fæhn Stolekreds i Holden skal ansættes en midlertidig Lærer, der tillige kan spille Orgel, samt er i Besiddelse af den fornødne Duvelighed til at overtage Kirkesangerposten i Holden, naar denne volder ledig. Som Lærer faar han, foruden fri Bolig, aarlig for 18 Ugers Undervisning, ca. 30 Spd. og i Kostholdsgodtgjærelse ligefaa 28 Spd. 60 Skill, medens han af Kommunekassen erholder 40 Spd. for Orgelbetjeningen ved Hovedkirken. I denne Anledning maa Ansøgning til Kristiansands Stiftsdirektion indsendes her til inden Mai forstommende og, hvad angaaer Ansøgerens Duvelighed som Organist, være ledsgaget af anbefalende Eksterling fra en anerkendt kendig Orgelpiller. Det maa bemærkes, at i den i Udgigt stillede Kirkesangerpost kan paaregnes en Indtegat af ikke under 100 Spd. aarlig m. m., og at til samme er henlagt Klokkergaarden Fæhn, af Skib 2 Spd. ½ St. Bed Opstillingen af Orgellet i Mai Maaned ønskes Angiveldestedes Nærverrelse i Holden.

Holden Skolekommission og Formandskab 4 April 1868.

B. H. Buch, Sognepræst. N. Aall, Ordfører.

Kirkesangerombudet ved Søndeled Unnegård, Rispejord, hvormed er forenet Lærerposten ved Søndeled faste Skole og Omgangsskole i Homme Kreder, kundgjøres her ved ledig. Søndeledet er for Tiden 12 Uger i hver Kreder eller 24 Ugers aarlig Skolehold. Der gives ingen Klokkertidlig eller Jordvei. Indtegterne af Kirkesangerombudet bestaa i: a) Degnensel af Kirken 1 Spd. 1 Mt. aarlig; b) Klokkertidlen 22 Spd. aarlig; c) ½ Skjeppe Byg af de Århusstadsindvaarene, som bruge skyldsat Jord i Søndeled Sogn. Kirkesangerombudets samtlige aarlige Indtegter udgjør 130 Spd. Søndeledet er fastsat til 1 Spd. 1 Mt. 12 St. pr. Uge, foruden Kost og Logi in natura i Skolestiden hos Søndelederne af Homme Kreder, medens der derimod i Søndeled Kreder derfor erlagges Pengegodtgjærelse. Ansøgning om denne Post, som strax bliver at tiltræde, ledesaget — foruden af Attest om Duvelighed — tilbage af sereget Skudsmaa fra Ansøgerens Sognepræst om moralisk Vand, stilet for Kirkesangerombudets Vedtommende til Stiftets Bispedømme Tilsjænde, om den i Kirkeduetet befalede Degne er aflagt, og for Lærerpostens Vedkommende til Stiftsdirektionen bedes i betalte Breve indsendt til Undertegnede, Sognepræst til Rispejord.

Rispejord den 27de Marts 1868.

P. B. Wettergreen.

I Egers Prestegjeld nævned Drammen er en Lærerpost ledig ved Fæsteskole i nedre Milesøigs Skolekreder. Den aarlige Undervisning er 40 Uger og den aarlige Løn af Skoleeassen er for Undervisningen 60 Spd.; dertil som Kostgodtgjærelse 40 Spd. og til Brænde 10 Spd.; ialt 110 Spd. Læreren har derhos fri Bolig i Familiebemilighed i Skoleofaret. Ansøgninger, stilette til Stiftsdirektionen og bilagte med Attest, som bør omfatte ogsaa den sidste Udgang, maa indsendes inden 6 Uger i betalte Breve til

J. Dons,

Sognepræst.

Houg i Eger den 24de Marts 1868.

To Skolelærerposter

er ledige i Norums Sogn, Sognsdals Prestegjeld i Bergens Stift. Skolen holdes paa Omgang med 24 Ugers Undervisningstid i hver Post, og er Lønnen 6 Ort pr. Stolende. Herberge og Kost i natura. De ansettendes Lærere forpligtes til at finde sig i paatente Konsulenter af Krederne. Ansøgninger, ledsgagede af de behørigte Attester og stilette til Bergens Stiftsdirektion, indsendes inden 6 Uger i betalte Breve til Sognsdals Skolekommission.

Sognsdal den 1ste April 1868. J. G. Smith.

Lærerposten ved Grimelien's Værkskole i Askervolds Prestegjeld er ledig. Skolestiden er indtil 36 Uger i Aaret. Løn med Kostholdsgodtgjærelse er til sammen 100 Spd., samt desuden fri Bærelse i Skolebygningen og 20 Spd. til Lys og Brænde. For den ansettendes Lærer vil der være Anledning til, mod en passende Godtgjærelse, at erholde Bibelkæstigelse, dels som Assistent ved Værkets Kontor og dels som Privatlærer. Ansøgninger om denne Post, stilette til Bergens Stiftsdirektion og ledsgagede af behørigte Attester, indsendes inden 6 Uge Mai forstommende til Askervolds Sognepræst.

Askervolds Præstegaard den 24. Marts 1868.

Cromsø Skolelærerseminarium

optager nye Elever fra anstundende August Maaned. De, som kunne optages, skulle i Almindelighed være i en Alder fra 18 til 25 Aar, fra hvilken Bestemmelse Bestyrelsen dog kan gøre Undtagelse. De Ansøgningerne melder sig strængt eller mundtlig til Seminariets Bestyrelse inden Slutningen af Juni Maaned og ledtage sine Ansøgninger med Attest fra vedkommende Sognepræster, Stolelærere eller Andre, som maatte kunne give Bidnesbyrd om de Ansøgningens Evner, Forholds- og Kundskaber samt antagelige Dyrkighed og Lyst til at blive Skolelærer, og endelig med Øbtestest, Konfirmationsattest og Attest for, at de ikke ere besængte med smitsom Sygdom eller lidt af saadan Svægelighed, som kunne hindre dem fra at benytte Undervisningen, eller gjøre dem ufstilt til deres Kalb. Til Optagelsespriøren, der iaa vil blive afholdt Mandag den 17de August, indfinde de Anmeldte sig hos Bestyrelsen for at meddele ham de videre Optagelsinger, han maatte ønske. Ved Prøven fordreres, at kunne læse med Førdegård i Bog, trive en nogenlunde løslig Haand og saa megen Kundskab i Bibelhistorie og Religion, som en vel forberedt Konfirmant plejer at være i Besiddelse. I Tilstede af Konkurrence optages de Elever, som give det bedste Haab om

Sels Bræstegjeld i Nordjord er, af de 3 i Decem-
ber f. A. bidne Kredskeleposter paa 24 a 30 Uger,
endnu 1, nu 30 Uger, ledig, sjøges i 6 Uger hos Stifts-
direktionen. De forrige Ansøgere maa melde, om de sjøge
Posten, til
Sels Skolekommision den 3die April 1868.

Christiania almadelige Brandforsikringsselskab og Livsforsikringsselskabet IDUN

med
Aktiekapitaler: En Million Species
tegner Forsikringer imod billige Præmier og liberale
Vilkaar.

Hovedkontor: No. 5, Prindsens Gade.
D. Kildal. Ths. Joh. Hefty. Joh. H. Andresen.
B. Dybwad. J. Gjerdrum.

Brandforsikrings-Selskabet „NORDEN“

overtager Forsikringer i Landdistrikterne paa almindelige Landbonærings-Gjenstande til $\frac{1}{4}$ p.Ct. eller 30 Skilling af 100 Spd. for Aaret; man henvende sig til Hovedkontoret i Christiania eller nærmeste Agent.
Jacob Ihlen. H. F. Løkke. Olai Olsen.
M. Langaard. J. Birch.

C. F. Gjerdrum.
adm. Directeur.

Aars og Voss's Skole.

Indmeldelser til det nye Skoleaar, som begynder i August, modtages paa Kontoret Kl. 11—12 Formiddag. Det bemærkes, at Realafdelingen, hvorfra der dimitteres til Krigsskolen, nu er i Gang med alle sine Klasser.

Paraffin-Olie Co. i Mandal

anbefaler:

Gjødningsstof (Superphosphate)
særdeles rigboldigt paa opløselig Phosphorsyre
[indeholder i Vand opløselig Phosphorsyre 16,72 p.Ct.
svarende til 27,55 p.Ct.]
sur phosphorsur Kalk (C a O. 2 HO. PO 5).

Vi tillade os at henvise til en Opsats i Morgenbladet No. 161 af 13de Juni 1867 fra Hr. Universitets-Stipendiat Th. Hjortdahl, hvorefter dette Gjødningsstof efter Taxter opgivne fra Aas Landbrugsskole ved DHrr. Dahl og Irgens, værdsettes høiest af de her i Landet fabrikerede Gjødningsstoffer.

Efter den ved Aas Landbrugsskoles chemiske Laboratorium under 15de November 1867 udførte Analyse er meddelt følgende

Erklæring:

"Af ovenstaaende Analyse fremgaar at Mandals Superphosphate, der forøvrigt udmærker sig ved sin melfine Form, er et paa opløselig Phosphorsyre "almindeligt" rigt Gjødningsmiddel. Superphosphate vil navnlig med Fordel lade sig anvende i Fortetning med almindelig Staldgjødsel, Chilisalpeter, Peruguano eller andre kvælstofrigte Gjødningsmidler. Den af Analysen, efter de her ved Aas brugelige Taxter, beregnede Værdi bliver 2 Spd. 59 3 pr. 100 %.

Aas høiere Landbrugsskole, 16de November 1867.

I. A. Dahl. M. Irgens.

Vi kunne fremdeles sælge vor nuhavende Beholdning for 2 Spd. 36 Sk. pr. 100, ibergenget Sæk, fragtfrit nærmeste By ved Kysten. — Leveres i Sække paa 200 $\text{M}\ddot{\text{a}}$, og faaes saavel direkte fra Fabrikken, som hos Handlende.

Riisøe Bank pr. Mandal den 12te Febr. 1868.

Et Møllebrug,

der indeholder 6 Kværner, fordelagtigt beliggende i Nærheden af og med let Adgang til Kristiania samt udstyret med solide og tidsmæssige Indretninger, er tilligemed Tilbehør af ethvert Slags tilsalgs. Bruget kan ogsaa bortbyttes mod en vesterlig skoveien, helst ved Glommens Vasdrag. Man henvende sig til Advokat F. Høgen, Kirkegaden No. 32, Kristiania.

Sprit Edikke.

Fra vort nyt anlagte Edikkebryggeri tillade vi os at anbefale Spritedikke af en fortrinlig qualitet, idet vi henvise til nedenstaaende Attest fra Hr. Professor i Chemi P. Waage.

Kristiania den 13de Marts 1868.

Simers & Co.

Ved at lade undersøge den Edikke som fabrikeres af DHerrer Simers & Co. samt 4 Sorter fransk Edikke, har jeg fundet at forstnævnte baade i Henseende til Reenhed og Styrke overgaar de undersøgte udenlandske Sorter.

Kristiania den 9de Marts 1868.

P. Waage.

Bekjendtgjørelse

fra

Telegraf-Direktøren.

Der vil iaa blive afholdt 2de Lærekursus i Telegrafi, nemlig i Christiania for 4 kvindelige Elever fra 1ste Juni til ultimo September, og i Bergen eller Stavanger for 12 à 16 mandlige Elever fra 15de August til sidste Halvdæ af November. Andragender om Optagelse indsendes for de kvindelige Ansøgeres Vedkommende inden den 28de d. Md. og for de mandlige Ansøgeres Vedkommende inden 1ste Juni.

For at komme i Betragting udfordres:

- a) At Ansøgeren er i en Alder af mellem 17 og 30 Aar, Damer antages dog først efter opnaaet 20 Aars Alder. Alders-Attest vedlægges Ansøgningen.
- b) At Ansøgeren er af god Helbred, hvilket oplyses ved Lægeattest. Forsaavidt en eller anden Lemmels fejl maatte være tilstede, oplyses tillige, hvori denne bestaaer, til Afgjørelse om, hvorvidt den maatte være hinderlig for Optagelse eller ikke.
- c) At Ansøgeren er i Besiddelse af saadan Fordannelses, som erhverves ved Gjennemgaaelse af Borger- og Realskoler, Seminarier eller dertil svarende Uddannelse ved privat eller Skole-Undervisning, og under enhver Omstændighed fordres, at Ansøgeren skriver en god Haandskrift, har tilstrækkelig Øvelse i Fransk, Tydk og Engelsk eller mindst to af disse Sprog — hvoraf Fransk i saa Fald maa være det ene — til at kunne skrive nogentlunde feilfrit efter Diktat, og dertil svarende Sprogdannelse forsvrigt; det bemærkes her, at forsaaividt Vedkommende kuns har Kjendskab til dette Sprog, dette da maa være saa meget grundt, idet det ved Examens kun gives een Charakter for Sprogene som Medium af tre, og ansees Prøven ikke bestaaet uden mindst halv Charakter i Sprog.

Færdighed og Sikkerhed i Regning er nødvendig saavel for Oplærelsen som for den senere Stilling.

Om de Kundskaber, som fordres i Henhold til Ovenstaaende, og øvrige Kundskaber og Færdigheder, som Ansøgeren maatte være i Besiddelse af, medfølge tilstrækkeligt oplysende Atester ved Ansøgningens Fremsendelse.

- d) At Ansøgeren er af en hæderlig Charakter og har ført en pletfri Vandet, hvormed Attest vedlægges Ansøgningen fra vedkommende Præst og fra en ved Hjemstedet boende paalidelig Mand, der har kjendt Ansøgeren i længere i Attesten, der sættes først ved indtrædende Vakance.

Christiana, 8 April 1868.

Drammen—Quebec.

Skip „Fauna“ afaaier herfra Thorsdag den 30 April. Passagererne maa fremmøde Mandag d. 27de.

Til de endnu ledige Pladse behage man snarest mulig at tegne sig hos Schee & Aas i Christiania eller P. Ltz. Aass.

Drammen den 6te April 1868.

Ovams Latin- og Realskole

optager nye Disciple til næste Skoleaar, som begynder i August. Skolen omfatter alle Undervisnings-trin fra 6 Aars Alderen, hvori Barnet endnu ikke har modtaget nogen boglig Undervisning, indtil Dismission sker til Krigsskolen og Universitetet. Den har 7 Fællesklasser, ovenpaa hvilke den deler sig i to parallele Linjer: Realafdelingen med 3 Klasser og Latinafdelingen med 4 Klasser. Planen for Undervisningen i Fællesafdelingen er saaledes lagt, at den paa en Gang kan danne et tilstrækkeligt Grundlag for det forholdsvis korte Latin- og Realskolekursus og give en afsluttet theoretisk Fordannelse for dem, der uden at ville gjenemgaae nogen af Skolens høiere Afdelinger træde ud i det praktiske Liv. I 7de Klasse gives derfor et fuldstændigt Kurssus i Bogholderi. Alle Klasser ere et-aarige.

Skolepengene ere: i Fællesafdelingens 1ste Klasse 1 Spd., 2den Kl. 1½ Spd., 3die Kl. 2 Spd., 4de Kl. 2½ Spd., 5te og 6te Kl. 3 Spd., 7de Kl. samt Latin- og Realklassen 4 Spd. maanedlig, alt med vanligt Afslag for Sødskende. Dismission til Universitetet gives uden særskilt Godtgjørelse.

Skolegaarden er i Theatergaden No. 3 (Maltheby).

G. C. Kroghs Omrids af Verdenshistorien (til Brug ved Repetition), 30 $\text{M}\ddot{\text{a}}$, er udkommet hos F. Beyer i Bergen.

I Kommission ved P. T. Mallings Forlagsboghandel er udkommet:

Stormenes Love.

Af H. Mohn. Med 3 Plancher og 8 Træsnit. Særsk. Aftryk af Polyt. Tidsskrift, 1ste Heft 1868. Pris 36 Sk., forsendt med Posten 42 Sk.

Hos F. Beyer i Bergen er udkommet og faaes i Bogladerne:

C. Mohn, Om Maalsagen og det Bergenske Maal-

Skifersten til Tagdæfling,

til enhver Tid paa Lager, tilfælgs hos L. Haasted
Aalelund.

Til Skolebrug er udkommet:

Veileding i Modersmalet.
Udgivet af Stavanger Lærerforening. Pris, enkelte 6 Skill., i Partier 5 Skill. Revisionser indsendes under Adresse: Skolelærer L. Tananger. Stavanger 8 April 1868.

Paa mit Forlag er udkommen:

Til Forsvar

Christendommens Grundsandheder.

Til Foredrag holdt i Leipzig i Vinteren 1864 af Chr. Ernst Luthardt, Doktor og Professor i Theologien. Oversatte efter den tydste Originals 2de Afstryk. Med et Forord af Sogneprest N. Friis. Pris heftet 72 Sk. Frederikshald. L. A. Larsen.

Subscriptions-Indbydelse

paa

Samlede Skrifter

J. S. Welhaven.

Indhold: I. Skrifter fra Striden med Henrik Wergeland. — Norges Dæmring m. m. — II. Recensioner. — Journalistiske Afhandlinger og Skizzere, vedkommende Literatur, Kunst og Samfundsliv. — III—V. Digte. — VI. Literaturhistoriske og biografiske Fremställinger. — Taler og Foredrag. — VII. Skildringer af Naturen og Folkelivet, Reisebilleder fra Paris — VIII. Ewald og de norske Digtere.

J. S. Welhavens samlede Skrifter, ordnede og gjennemseede af Forfatteren, ville udkomme i 8 Bind, hvert ca. 20 Ark, til en pris af 66 Sk. Bindet.

1ste Bind, hvormed følger et litograferet Portræt af Welhaven, samt 2det. 3die og 4de Bind ere udkomne og ligge til Eftersyn i alle Boglader; de øvrige følge med 6 à 8 Ugers Mellemtid.

Subscription modtages i alle Boglader i Norge.

Gyldendalske Boghandel.

Paa mit Forlag er idag udkommet, og faaes i alle Landets Boglader:

Vedvandrerens Tøff.

En grei og letvindt Maade, hvorpaa man kan lære sig selv at gjøre sig forståelig i det engelske Sprog og forstå de almindeligt engelske udtryk, som forekomme om bord paa Reisen til Amerika, og senere med Fernbanen, samt de vigtigste, som forekomme i de daglige amerikaniske Forholde; 64 Sider stor Ottav, i Parbind 18 Sk., forsendt pr. Post til hvilketomhilst Sted i Landet 24 Sk.

Alb. Cammermeyer,

Juveler Tostriups Gaard, Kirkgaden.

Sælles Boglader faaes:

Om Aarsagerne til Harets Affalden og tidslig-
Graanen samt Forholdsregler til Forebyggelse og Helbre
delse af disse Onder (ledsaget af Anbefaling fra en Læge)
Pris 12 Sk.

Alb. Cammermeyer.

Paa den Gyldendalske Boghandels Forlag er udkommet og at faae i alle Boglader:

Peer Gynt,

Et dramatisk Digt

Henrik Ibsen.

2det Oplag.

99 Skill., eleg. indb. 1 Spd 18 Sk.

Af samme Forfatter er tidligere udkommet
Brand. Et dramatisk Digt. 4de Oplag. 99 Sk.
Kjærlighedens Komedie. Komedie i 3 Akter. 2den
Udgave. 55 Sk.

Tidsskrift for Missionslæsning,

udgivet af E. H. Eckhoff og J. G. Blom. Lærere ved Missionsstolen i Stavanger, udkommer hveranden Maaned med et hefte paa 3 Ark. pris pr. Halvaar 30 Sk., pr. Post 35 Sk. I Christiania kan Skriften afhentes hos Dhr. J. W. Cappelen, Wm. Gram og Jacob Dybwad uden Portoudgift. Stavanger, April 1868.

L. C. Kielland.

Halv Pris.

Før at realisere Restbeholdningen af „Tre Breve til Committeeen for den paatænkte Nørre Lutherstiftelse“ er Prisen nedsat til 18 Sk. pr. Expt. Bogen er fremdeles at erholde i de forskellige Boglader, og i Christiania hos Dhr. J. W. Cappelen, Wm. Gram og Jacob Dybwad. Stavanger i April 1868.

L. C. Kielland.